

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра товарознавства та митної справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Товарознавча оцінка мийних засобів технічного призначення при здійсненні імпорту

Студента 2 курсу, 7м групи, _____
Спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»
Спеціалізації «Товарознавство
та організація зовнішньої
торгівлі»

**Кодаша Богдана
Юрійовича**

Науковий керівник _____
Доктор технічних наук,
професор

**Коптюх Леонід
Андрійович**

Науковий консультант _____
Кандидат економічних наук,
доцент

**Лежешко Вікторія
Геннадіївна**

Гарант освітньої програми _____
Доктор технічних наук,
професор

**Мокроусова Олена
Романівна**

Київ 2018

АНОТАЦІЯ

Кодаш Б. Ю. Товарознавча оцінка мийних засобів технічного призначення при здійсненні імпорту

В роботі проаналізовано теоритично-методологічні засади організації проведення товарознавчої оцінки мийних засобів технічного призначення. Проведено товарознавчу оцінку мийних засобів технічного призначення, які імпортуються компанією ТОВ «Лізоформ Медікал». Виявлено особливості проведення операцій імпорту мийних засобів технічного призначення ТОВ «Лізоформ Медікал».

В роботі подані ґрунтовні висновки та пропозиції по удосконаленню процесу імпорту мийних засобів технічного призначення та збереження їх якості і конкурентоспроможності на ТОВ «Лізоформ Медікал». Визначено основні шляхи удосконалення процесу імпорту з метою збереження якості та конкурентоспроможності мийних засобів технічного призначення.

Ключові слова: мийні засоби технічного призначення, товарознавча оцінка, проведення операцій за імпорту

АННОТАЦИЯ

Кодаш Б. Ю. Товароведческая оценка моющих средств технического назначения при осуществлении импорта

В работе проанализированы теоретически-методологические основы организации проведения товароведческой оценки моющих средств технического назначения. Проведено товароведческая оценка моющих средств технического назначения, импортируемых компанией ООО «Лизоформ Медикал». Обнаружены особенности проведения операций импорта моющих средств технического назначения ООО «Лизоформ Медикал».

В работе представлены основательные выводы и предложения по совершенствованию процесса импорта моющих средств технического назначения и сохранения их качества и конкурентоспособности на ООО «Лизоформ Медикал». Определены основные пути совершенствования процесса импорта с целью сохранения качества и конкурентоспособности моющих средств технического назначения.

Ключевые слова: моющие средства технического назначения, товароведческая оценка, проведение операций по импорту

SUMMARY

B. Kodash Commodity evaluation of detergents for technical purposes in the course of import

The theoretical and methodological principles of the organization of commodity evaluation of detergents for technical purposes are analyzed in the work. The commodity evaluation of detergents of technical purpose imported by the company of “Lizoform Medical” LTD was conducted. The peculiarities of carrying out operations of import of detergents for technical purposes of “Lizoform Medical” LTD were revealed.

The thesis presents strong conclusions and suggestions on improving the process of import of detergents for technical purposes and preserving their quality and competitiveness at “Lizoform Medical” LTD. The main ways of improving the import process are determined in order to preserve the quality and competitiveness of detergents of technical purpose.

Key words: technical detergents, commodity evaluation, import operations

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРИТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ОЦІНКИ МИЙНИХ ЗАСОБІВ ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	9
1.1. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку мийних засобів в Україні	9
1.2. Аналіз нормативно-правової бази виробництва та обігу мийних засобів ...	20
1.3. Чинники формування вимог до якості мийних засобів та їхнього асортименту	24
1.4. Дослідження основних факторів і вимог до організації товарознавчої оцінки мийних засобів	29
РОЗДІЛ 2 ТОВАРОЗНАВЧА ОЦІНКА МИЙНИХ ЗАСОБІВ ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	32
2.1. Визначення критеріїв та методів товарознавчої оцінки мийних засобів	32
2.2. Організація, об'єкти та методи досліджень мийних засобів	42
2.3. Дослідження органолептичних та фізико-хімічних показників мийних засобів	45
2.4. Вимоги до пакування та маркування для мийних засобів	50
2.5. Проведення товарознавчої оцінки мийних засобів	59
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ЗА ІМПОРТУ МИЙНИХ ЗАСОБІВ ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТОВ "ЛІЗОФОРМ"	61
3.1. Критерії визначення коду мийних засобів згідно з УКТЗЕД	61
3.2. Характеристика зовнішньоекономічної та фінансово-господарської діяльності та особливості постачання мийних засобів ТОВ "Лізоформ"	68
3.3. Оцінка ефективності операцій за імпорту мийних засобів ТОВ "Лізоформ"	74
3.3. Напрями вдосконалення ефективності та товарознавчої оцінки мийних засобів за імпортою діяльності ТОВ "Лізоформ"	80
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94
ДОДАТКИ	102

ВСТУП

Сучасний розвиток економіки ставить перед фахівцями проблему забезпечення населення країни товарами побутового та технічного призначення високої якості, що можливо тільки за проведення товарознавчої експертизи, яка є бар'єром на шляху неякісної, фальсифікованої та небезпечної для здоров'я людини продукції. Значна частина синтетичних мийних засобів, які ввозяться в Україну, не відповідають вимогам відповідних стандартів. Вітчизняні виробники також послабили увагу до проблеми якості, а тому товарознавча оцінка якості мийних засобів технічного призначення є актуальним питанням сьогодення.

Об'єктами роботи є мийні засоби технічного призначення.

Предметом роботи є споживні властивості та товарознавча оцінка якості мийних засобів технічного призначення за здійснення імпорту мийних засобів технічного призначення.

Метою роботи є проведення товарознавчої оцінки та удосконалення організації імпорту мийних засобів технічного призначення.

Для реалізації мети поставлено наступні **завдання**:

- дослідити стан та перспективи розвитку ринку мийних засобів в Україні;
- проаналізувати нормативно-правову базу виробництва та обігу мийних засобів;
- визначити чинники формування вимог до якості мийних засобів;
- дослідити основні фактори і вимоги до організації, критерії та методи товарознавчої оцінки мийних засобів;
- охарактеризувати об'єкти та методи досліджень мийних засобів;
- проаналізувати органолептичні та фізико-хімічні показники якості;

- дослідити вимоги до упакування та маркування мийних засобів;
- провести товарознавчу оцінку мийних засобів;
- охарактеризувати критерії визначення коду УКТЗЕД;
- охарактеризувати фінансово-господарську, зовнішньоекономічну діяльність та особливості постачання мийних засобів ТОВ «Лізоформ Медікал»;
- оцінити ефективність операцій з імпорту мийних засобів ТОВ «Лізоформ Медікал»;
- виявити напрями вдосконалення товарознавчої оцінки та імпорту мийних засобів ТОВ «Лізоформ Медікал».

Методи дослідження: спостереження, порівняння, експертні та розрахункові, органолептичні, фізико-хімічні, індукції, дедукції, аналізу та синтезу, економічного аналізу та абстрактно-логічний методи.

Наукова новизна полягає у визначенні способів проведення товарознавчої оцінки мийних засобів при імпорті для контролю якості та безпеки.

Практична цінність роботи полягає у застосуванні результатів досліджень в діяльність підприємства – ТОВ «Лізоформ Медікал», з метою покращення процесу організації імпорту мийних засобів технічного призначення.

Апробація наукової роботи відбулась шляхом публікації результатів основних досліджень в науковій статті «Товарознавча оцінка синтетичних мийних засобів технічного призначення» збірника наукових статей «Підприємство, торгівля та біржова діяльність», а також висвітленням на Міжнародній студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми підприємництва, торгівлі та маркетингу» 13 березня 2018 року.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, текст яких викладено на 93 сторінках, висновків та пропозицій, 20 таблиць, 10 рисунків та 2 додатків, що містять 2 таблиці.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРИТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ОЦІНКИ МИЙНИХ ЗАСОБІВ ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

1.1. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку мийних засобів в Україні

Сучасний ринок мийних засобів технічного призначення представлений широким асортиментом товарів на основі поверхнево-активних речовин. Конкуренція стимулює розвиток ринку та його розширення за рахунок імпортованої продукції. Мийні засоби технічного призначення, що представлені на ринку України відмінні за своїми споживними властивостями та значно відрізняються з точки зору безпечності.

На показник обсягів споживання мийних засобів впливає значна кількість чинників, кожен з яких у певних ситуаціях може як стимулювати ринок, так і стримувати розвиток, обмежуючи його місткість. Уся сукупність чинників поділяється на дві групи: загального та специфічного характеру [1].

Загальними чинниками розвитку ринку мийних засобів технічного призначення є соціально-економічні чинники: обсяг і структура товарної пропозиції; асортимент і якість продукції, що виробляється; розміри імпорту товару та групи товарів; досягнутий рівень життя і потреб населення та його купівельна спроможність, рівень і співвідношення цін на мийні засоби; чисельність населення; його соціальний і віковий склад; ступінь насиченості ринку; стан збутової, торговельної та сервісної мережі; географічне розміщення ринку [1].

Розвиток ринку мийних засобів визначають специфічні чинники, причому вони характерні тільки для даного ринку. У цьому випадку специфічний чинник за ступенем впливу виявляється визначальним для

формування й розвитку попиту та пропозиції на конкретний товар з групи мийних засобів. Таким чинником є розмір і склад гардероба споживачів, зміни моди (перевага модного одягу із синтетичних тканин або, навпаки, із тканин, виготовлених з натуральних волокон); природно-кліматичні умови; досягнутий рівень забезпеченості населення пральними машинами та обладнанням для проведення професійного прибирання; зростання житлового будівництва і забезпечення його гарячою водою; розвиток мережі комбінатів побутового обслуговування [1].

Кожен із зазначених чинників тією або іншою мірою впливає на обсяги і структуру споживання мийних засобів.

На розміри індивідуального споживання мийних засобів насамперед впливають склад сім'ї, наявність у дітей дошкільного віку, забезпеченість населення не тільки основним упорядженим житлом, але й дачами, садовими ділянками, а для сільських мешканців – наявність у господарстві городів, садів, худоби.

Значно впливають на розміри споживання мийних засобів і специфічні місцеві умови – склад води, галузева структура господарства, санітарний стан регіону, місцеві традиції.

Результати виконаних спеціалістами досліджень показали, що в самотніх людей витрати мийного засобу на місяць не перевищують 0,1-0,2 кг; у сім'ях з двох-трьох осіб витрати мийного засобу становлять 0,2-0,6 кг на місяць; сім'я з чотирьох осіб у середньому витрачає 0,7-0,9 кг мийного засобу на місяць; більше 1 кг мийного засобу на місяць витрачають сім'ї, з п'яти і більше осіб [1].

Одним із чинників, що впливають на витрати мийних засобів, є забезпеченість населення пральними машинами. Результати вищезгаданого дослідження показують, що за користування пральними машинами витрати прального порошку зростають більше ніж на 25 %, паст і рідких синтетичних мийних засобів (СМЗ) – на 5-9 %, мила господарського – майже на 6 %. Пояснюється це тим, що в господарствах, забезпечених пральними

машинами, кількість білизни, що підлягає пранню, збільшується на 25 %. Нині забезпеченість населення України пральними та професійною технікою для прибирання становить 60 %. Зі збільшенням цього показника можна очікувати подальшого зростання обсягів споживання мийних засобів [2].

Помітно впливає на рівень потреб і структуру індивідуального споживання мийних засобів, є упорядженість житла, забезпеченість різноманітними видами водопостачання. У сім'ях, котрі мешкають у менш упоряджених квартирах, де відсутнє гаряче водопостачання або водопровід узагалі, мийних засобів для прання білизни витрачається значно більше (на 5-10 %), оскільки досягнення необхідного ефекту прання в холодній воді потребує більшої кількості мийного засобу. [2]

Інша група чинників впливає на структуру споживання мийних засобів. Кінцевий споживач, як правило, недостатньо обізнаний щодо асортименту мийних засобів. Надаючи перевагу тому або іншому засобові для прання, споживач, як правило, бере до уваги три моменти: ефективність, безпеку для речей і рук хазяїна і ціну. Керуючись особистим досвідом, споживач найчастіше звертає увагу на первинний ефект (ступінь відпрасовування), майже не звертаючи увагу на вторинний (знос тканини, довгостроковий вплив активної речовини на її поверхню, на шкіру рук та ін.). Звичайно, принципової різниці між різноманітними видами мийних засобів немає, оскільки кожен продукт знаходить свого покупця.

На даний період потреби населення щодо традиційного виду мийних засобів – пральних порошків – в основному сформовані. Пральними порошками користуються 87 % споживачів. Що ж стосується таких препаратів, як пасти і рідкі синтетичні мийні засоби, в тому числі технічного призначення, то ці види мийних засобів у своєму господарстві використовує переважна меншість споживачів, а саме: 11 % застосовують рідкі і тільки 2 % – пастоподібні мийні засоби. [2]

У період різкого зниження платоспроможності населення ціна є найбільш значущим чинником, що впливає на вибір того або іншого мийного засобу.

Другим за значущістю чинником, що впливає на вибір споживача, є торговельна реклама. Рекламі цих товарів присвячено 5 % рекламного часу на телебаченні. Рекламні кампанії виробників спрямовані як на споживачів, які цінують абсолютну чистоту вище за довговічність виробу, так і на тих, кому важливішим є збереження цілісності тканини. Правда, кількість реклами на телебаченні досягла вже критичного рівня – марка губиться серед інших [3].

Істотну роль у наданні переваги певному мийному засобу відіграє його пакування, яке акумулює в потрібних обсягах формі виготовлену продукцію і полегшує її транспортування, зберігання й використання як для споживача, так і для каналів збуту. Крім того, пакування має істотне комунікаційне і рекламне значення. Практика показує, що зміна лише пакування може однаковою мірою як підвищити, так і скоротити обсяги продажу. Із цього випливає, що пакування мийного засобу не може бути одноколірним та безликим. Активний збут мають мийні засоби у привабливому пакуванні [3].

Дотепер ми розглядали особливості впливу на споживача зовнішніх стосовно самого мийного засобу чинників. Проте не можна переоцінювати їхнє значення. Основними доказами на користь будь-якого мийного засобу будуть, напевно, усе-таки його безпосередні споживчі характеристики. Аналіз проведених досліджень свідчить, що для середнього споживача найбільш важливими критеріями під час вибору мийного засобу є його мийна і відбілююча дія. Істотний інтерес для споживача становить спроможність синтетичного мийного засобу підкромалювати і підсинювати білизну, а також запах препарату.

Таким чином, мотивація споживачів мийних засобів найближчим часом швидше за все, буде визначатися не стільки психологією (поведінкою)

споживача залежно від стану кон'юнктури ринку, скільки дією об'єктивних соціально-економічних чинників. Передбачається, що в цей період процес досягнення раціональних норм споживання буде більш інтенсивним. У даному випадку під раціональною нормою індивідуального споживання населенням мийних засобів розуміється раціональна витрата окремих їхніх видів для прання білизни в домашніх умовах. Це одна частина раціональної норми споживання мийних засобів. Інша складається з витрат на формування і поповнення необхідних сімейних запасів окремих видів мийних засобів, що забезпечують безперебійне їхнє споживання.

У цілому, на думку експертів, ринок СМЗ сьогодні трохи сповільнив своє зростання, хоча й не втратив позитивної динаміки. Крім того, українцям ще далеко до середньоєвропейського рівня споживання мийних засобів, зокрема для миття посуду, тому надалі буде зростати саме цей сегмент, стверджують експерти [3].

Кількість суб'єктів, що виробляли в 2017 році синтетичні мийні засоби, – більше 20. Об'єм продукції, виробленої в 2017 році, – 62236 т., імпортовано до України СМЗ – 53643 т, експортовано з України – 4562 т (за даними Держкомстату). У цілому ринок побутової хімії в Україні охоплений 5-7 найбільшими і агресивними представниками транснаціонального бізнесу. Лідируючі позиції з обсягу виробництва синтетичних мийних засобів займає компанія Procter & Gamble (близько 23 %). Велика частка продукції російського виробництва – це марки MrProper, Dreft, Fairy, Ace, Lenor та ін. З українського заводу Procter & Gamble Manufacturing Ukraine (м. Орджонікідзе, Дніпропетровська область) поставляються дешеві пральні порошки (Gala, Tide), а також туалетне мило (Shandy, Safeguard і Camay). Слідом за лідером йде компанія Henkel (США-ЄС) [4].

Через «Henkel-Україна» з ЄС і СНД експортується широкий спектр продукції під відомими марками Persil, Rex, Perwoll, Pur, Bref, Silan, Losk. На думку експертів, Henkel займає понад 15 % ринку побутової хімії. Проте в масштабах діяльності компанії світовий обсяг продажу якої становить \$17

млрд, Україна займає не таке важливе місце, як для Procter & Gamble. Частка ринку інших компаній закордонних виробників незначна: вони поділяють між собою (залежно від регіону) 5-15 % українського ринку, і на сьогоднішній день конкурують з найбільшими гравцями епізодично. Це, наприклад, дуже відомі в СНД торговельні марки від британської Unilever (Domestos, Cif), ізраїльської SanoBrunos (понад 15 видів очисників, дезинфекторів бачків Optima), німецької Werner & mertz (пральні, вибілювачі і очисники Frosch, Emsal). Вітчизняні торговельні марки становлять лише 1-4 % ринку рис. 1.1.

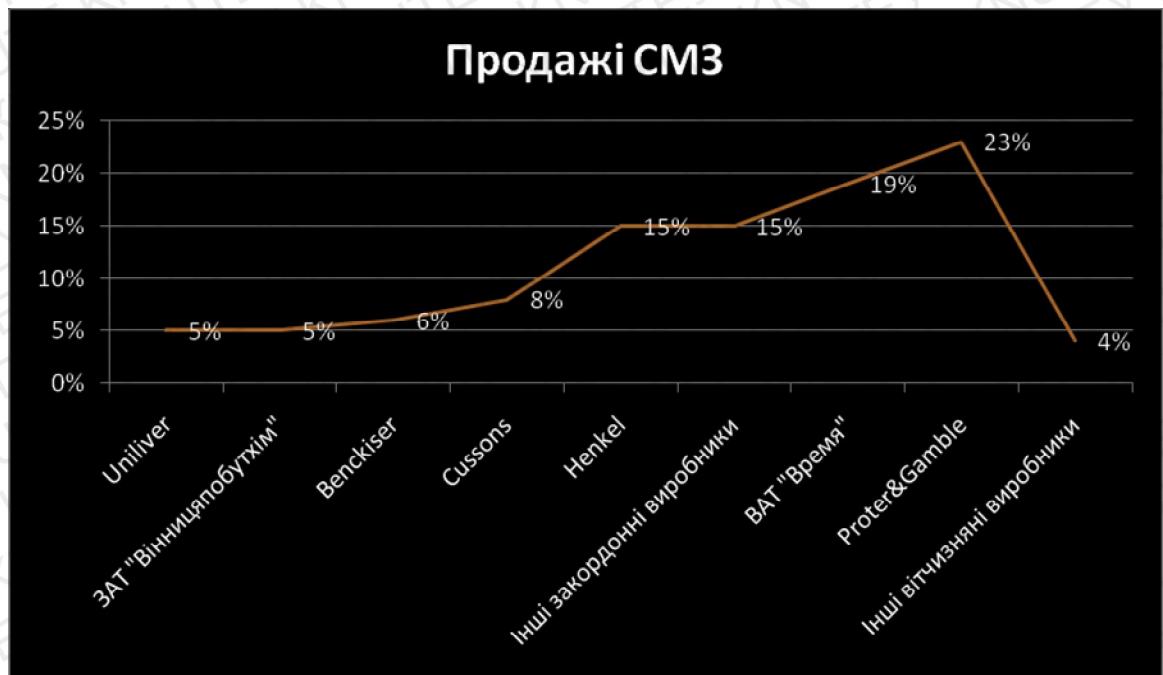

Рис. 1.1 – Розподіл сегментів ринку синтетичних мийних засобів між основними виробниками

Характерними ознаками ринку СМЗ України в 2017 р. були: скорочення внутрішнього виробництва і зовнішнього торговельного обігу, зниження інвестиційної привабливості галузі, зростання вживання продукції дешевого сегмента, звуження асортименту, збільшення тенденції в сегменті мийних засобів до зростання попиту продукції універсального призначення. Ємкість ринку в 2017 р. оцінюється в 315-320 тис. т., що на 10-12 % менше у порівнянні з 2015 р.

Фінансова криза негативно позначилася на споживчій активності практично у всіх асортиментних групах СМЗ. За оцінками експертів, у 2017 році попит на засоби для прання скоротився на 5-7 %; чистячі засоби – на 8-10 %; відбілюючі засоби – на 6-8 %; апертуючі засоби – на 10-12 %. Відносно незначні зміни в обсязі і структурі споживання основних видів товарів побутової хімії в період кризи пояснюються тим, що ця продукція належить до товарів повсякденного попиту.

Понад 85 % СМЗ для роздрібно́ї торгівлі в січні 2018 р., як і за підсумками 2017 р., контролювала група провідних продуцентів: «Проктер енд Гембл Менюфекчурінг Україна», «СК Джонсон», «УНАЛ-АВС Кемікал Індастрі», «Інтерфіл», «Вінницяпобутхім», «Мілам». У досить крупних обсягах випуск СМЗ для роздрібно́ї торгівлі здійснювали компанії «ОНІКС», «Голд-Дроп», «Мейнпак», «Карапуз», «Сан-Клин-Інт», «Пірана», «ЮСИ», Київський експериментальний ЗБХ [4].

Структура виробництва СМЗ для ринку України різними виробниками в 2018 р наведена рис 1.2.

Рис. 1.2 – Структура виробництва СМЗ для роздрібно́ї торгівлі основними продуцентами в Україні у 2018 році

ЗАТ «Вінницяпобутхім» збільшило виробництво СМЗ в січні 2018 р. на 80 % (до січня 2017 р.) – до 1832 т. У загальному виробництві СМЗ

продукція для роздрібної торгівлі склала 96,2 %. Для компанії «ФРЕШАП» було характерним зниження виробництва на 9 % – до 60,9 т. СМЗ. ВАТ «Кримський содовий завод» випустив в січні 2018 р. 42 т СМЗ проти 296 т в січні 2017 р.

Основні постачання СМЗ для роздрібної торгівлі збереглися за Росією, компанії «Benckiser» (ТМ «Cilit», «Vanish»), «Uniliver» «Domestos», «CIF», «Невська косметика» та ін., і Польщею – сумарно 77 % від загального імпорту. Зниження було характерним для більшості країн-постачальників. Найбільш високий приріст імпорту був із Сербії, у структурі постачань якої значну частку займали рідкі мийні засоби для посуду ТМ «Pig». Постачання СМЗ із США зросло на 4,4 %. Значні обсяги СМЗ із цієї країни надходили під маркою ТМ «AMWAY», середньоімпортна ціна якої була найбільш високою табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика обсягів імпорту, ціни та вартості СМЗ в грошовому еквіваленті в 2018 по відношенню до 2017 р.

Країна	Кількість, т.	Вартість, тис. у.о.	Середня ціна, у.о./т.	У % до кількості до 2017 р.
Усього	147115	161619	1098	83,9
Росія	83098	80623	970	80,3
Польща	29906	28676	959	97,4
Угорщина	7832	8390	1071	90,4
Австрія	5924	8371	1413	115,8
США	5814	16592	2854	104,4
Болгарія	5294	4164	786	64,0
Німеччина	2410	4008	1663	63,4
Сербія	1550	1316	849	163,5
Чехія	966	957	991	81,6
Ізраїль	850	1541	1813	66,2
Італія	789	882	1118	39,3
Туреччина	298	332	1114	25,2

Мийні засоби являють собою продукти для видалення забруднень за рахунок мийної дії. Найважливішими з них є мила і СМЗ.

У процесі прання господарським милом з'являються такі небажані ефекти: виділення луку, що позначається на міцності вовняних, шовкових і змішаних текстильних виробів у їхній основі; утворення в жорсткій воді кальцієвих і магнеєвих солей, на що марно витрачається не менше 30 % мила; осідання кальцієвих і магнеєвих солей мила на текстильних виробках, що призводить до заправовування їх із-за декількох разів прання, погіршення гігієнічних властивостей виробів (жорсткий гриф, погане вологопоглинання, погіршення повітрообміну тощо), зниження тривкості й окислювання волокон тканин, бляклості забарвлення виробів; необхідність прання за підвищених температур (60 - 80 °С), що є неприйнятним для прання текстильних виробів із синтетичних і штучних тканин [5].

На відміну від господарського мила, СМЗ у процесі прання виявляють низку позитивних властивостей. До них можна віднести такі: регульований розмір лужності залежно від виду тканини, що підлягає пранню; стійкість проти солей води, відсутність втрат мийного засобу із цієї причини, більш ощадлива витрата; відсутність осідання кальцієвих і магнеєвих солей на вироби, які перуться, тобто зберігання їхньої білості або фарбування, свіжості, м'якості синтетичних і штучних тканин, їхніх гігієнічних властивостей; незначне зниження міцності за багаторазового прання; можливість регулювати за допомогою складу мийного засобу температуру прання, тобто створення режиму, який уберігає від дії температури на тканину; надання синтетичним мийним засобам за рахунок використання різноманітних домішок додаткових функцій – відбілювання, дезінфекції, зняття електризації, видалення білкових забруднень тощо [5].

Наведені властивості синтетичних мийних засобів визначаються їхнім складом, тобто набором хімічних речовин. Залежно від нових вимог споживачів до мийних засобів їхній склад може бути змінений шляхом виведення одних компонентів і застосування інших, що існують у виробництві або синтезуються спеціально для мийних засобів. Можливість поліпшення або зміни властивостей СМЗ вигідно відрізняє їх від

господарського мила, властивості котрого вже не відповідають сучасним вимогам. Інтенсивне витіснення мила синтетичними мийними засобами відбувається в результаті бурхливого зростання виробництва хімічних волокон, збільшення комбінацій із синтетичних і натуральних волокон; зростання обсягів виробництва функціонального одягу для спорту і відпочинку, спецодягу; подальшого збільшення обсягів виробництва пофарбованих тканин, у тому числі білизни пастельних тонів; більш частим пранням верхнього одягу; використання особливих аксесуарів. У зв'язку із цим зараз активно розробляються рецептури спеціальних мийних засобів для окремих видів тканин [5].

Розвитку виробництва синтетичних мийних засобів сприяють постійне підвищення і поява нових вимог до них: видалення кольорових плям (кава, чай, фруктові соки, вино); зняття білкових забруднень; надання антистатичних властивостей виробам тощо. За таких умов мило застосовуватися не може. Переважне застосування СМЗ пояснюється також зміною способу прання: зараз широко використовуються пральні машини, у тому числі й автоматичні, в яких застосовуються тільки синтетичні мийні засоби. Особливо помітні переваги синтетичних мийних засобів за умови зіставлення витрат праці на прання милом і СМЗ.

Розвиток виробництва мийних засобів значною мірою визначається структурою й асортиментом виробів, призначених для прання. Завдання процесу прання полягає в тому, щоб видалити всі види забруднень, але при цьому зберегти зовнішній вигляд і функціональні властивості виробів. За використання універсальних мийних засобів, які зараз є основними, ця вимога не завжди виконується. Тому розробляються рецептури спеціальних мийних засобів для окремих видів тканин, що зумовлено такими чинниками: збільшенням комбінацій із синтетичних і натуральних волокон; зростанням обсягів виробництва функціонального одягу для спорту і відпочинку, спецодягу; подальше збільшення обсягів виробництва пофарбованих тканин,

у тому числі білизни пастель-них тонів; більш частим пранням верхнього одягу; використанням особливих аксесуарів [5].

З огляду на вищезазначене, можна припустити, що група спеціальних СМЗ найближчими роками значно зміцнить свої позиції, тому що вони за багатьма аспектами перевершують універсальні СМЗ. Проте поки, незважаючи на зміну ринку текстильних виробів, універсальні СМЗ для прання при 60°C і вище (аж до прання кип'ятінням) є найбільш значною групою в кількісному плані. Залишається відкритим питання, чи зміниться істотно співвідношення порошкоподібних і рідких СМЗ. Рідкі продукти, завдяки високій миючій здатності за низьких температур, враховуючи тенденцію до зниження температури прання, можливо, знайдуть більш широке застосування, особливо якщо буде розроблено нові дозувальні автоматичні системи для пральних машин [6].

Таким чином, технологічні процеси виробництва мийних засобів розвиваються з урахуванням енерго- та ресурсозаощадження й охорони навколишнього середовища.

Розвиток економічних процесів припускає, що рецептури мийних засобів у майбутньому мають бути більш гнучкими стосовно цінових вимог ринку. Очевидно, що в період економічного спаду підтримку одержуватимуть рецептури з низькою собівартістю, а в період зростання наголос робитиметься на ефективних та екологічно нешкідливих формулах.

Водночас завдання виробників СМЗ у сучасних умовах полягає в тому, щоб, як і дотепер, підтримувати тісний контакт із текстильниками для своєчасного забезпечення в майбутньому мийними засобами, які відповідали б новим текстильним матеріалам.

Отже, за результатами виконаних досліджень виявлено, що основними факторами, які впливають на стан розвитку ринку мийних засобів є: рівень купівельної спроможності споживачів, рівень доходів населення, структура та кон'юнктура ринку роздрібної торгівлі мийними засобами в Україні, доступність каналів просування для підприємств. Було встановлено,

що сьогодні на українському ринку превалюють засоби найрізноманітніших видів і форм: універсальні, спеціального призначення, з різними функціональними домішками; порошкоподібні, рідкі, пасто- і гелеподібні; у вигляді гранул, таблеток для прання нетканих матеріалів. Доведено, що група спеціальних СМЗ найближчими роками значно зміцнить свої позиції, тому що вони за багатьма аспектами перевершують універсальні СМЗ. Було обгрунтовано, що рідкі продукти, завдяки високій мийної здатності за низьких температур, враховуючи тенденцію до зниження температури прання, на мою думку, знайдуть більш широке застосування.

1.2. Аналіз нормативно-правової бази виробництва та обігу мийних засобів

Мийні засоби технічного призначення підлягають введенню в обіг відповідно до визначення Закону України «Про загальну безпечність нехарчової продукції» за умови гарантії безпечності. Законом визначено забезпечення безпечності як комплекс заходів, що вживаються виробниками, розповсюджувачами, органами державного ринкового нагляду з метою забезпечення відповідності продукції, що введена в обіг на ринку України, загальній вимозі щодо безпечності нехарчової продукції; продукція вважається безпечною, якщо вона відповідає вимогам щодо безпечності, встановленими законодавством [7].

Виробництво та обіг мийних засобів можливі за умови їхньої відповідності Технічному регламенту, який встановлює вимоги до мийних засобів і поверхнево-активних речовин, які входять до їхнього складу. Відповідно до технічного регламенту введення в обіг мийних засобів можливе тільки в разі, коли вони не загрожують безпеці навколишнього природного середовища та відповідають вимогам щодо рівня біологічного розкладу поверхнево-активних речовин, маркування мийних засобів,

інформації, яка надається на запит визначених законодавством органів виконавчої влади, обмеження щодо вмісту в них фосфатів та інших сполук.

Законодавством України, а саме Технічним регламентом мийних засобів визначений дозволений рівень біологічного розкладу поверхнево-активних речовин, які входять до складу мийного засобу, який повинен становити не менш як 80 відсотків.

Технічним регламентом встановлені Обмеження щодо вмісту фосфатів та інших фосфорних сполук у мийних засобах.

Мийні засоби підлягають обігу за умови наявності повного маркування мийного засобу, що в обов'язковому порядку повинне містити інформацію про його склад, про дозування, технічний опис інгредієнтів та публікацію технічного опису інгредієнтів [8].

Обов'язковими вимогами до маркування є нанесення на зовнішню поверхню пакування чи етикетку напису чіткими літерами, що не змиваються протягом строку придатності та використання такого засобу, із зазначенням:

- найменування та інформації про призначення мийного засобу;
- торговельної марки (за наявності) або торговельного знака, найменування, місцезнаходження та номера телефону виробника мийного засобу або його уповноваженого представника;
- інформації про склад мийного засобу;
- адреси, зокрема електронної пошти (за наявності), та номера телефону, за якими можна одержати технічний опис інгредієнтів;
- інструкції із застосування, заходів безпеки та спеціальних застережень згідно із законодавством, а в разі їхньої відсутності - вимог, наведених у ДСТУ ГОСТ 31340:2009 “Попереджувальне маркування хімічної продукції. Загальні вимоги”;
- маси нетто чи об'єму;
- дати виготовлення;
- строку придатності;
- умов зберігання (в разі потреби).

ДСТУ ГОСТ 31340:2009 “Попереджувальне маркування хімічної продукції. Загальні вимоги”;

У разі коли мийний засіб постачається нерозфасованим, інформація повинна міститися в супровідній документації. Маркування мийного засобу здійснюється згідно із законодавством про мову. Маркування пакування для рідкого мийного засобу не повинне містити графічного зображення продуктів харчування, зокрема фруктів, у разі, коли таке зображення може ввести споживача (користувача) в оману стосовно його застосування, крім випадків зображення продуктів харчування разом з речами побуту, що прямо вказують на призначення засобу.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2001 р. № 1599 “Про затвердження опису та правил застосування національного знака відповідності” Національний знак відповідності наноситься на зовнішню поверхню пакування чи етикетку мийного засобу, що пройшов оцінку відповідності згідно з Технічним регламентом мийних засобів [9].

Обіг мийних засобів технічного призначення можливий лише після випробування мийних засобів та поверхнево-активних речовин, що входять до їхнього складу. Дане випробування проводяться акредитованими відповідно до вимог ДСТУ ISO/IEC 17025 “Загальні вимоги до компетентності випробувальних лабораторій” випробувальними лабораторіями згідно з національними стандартами, перелік яких офіційно публікується Мінекономрозвитку [10].

Виробник зобов'язаний надавати обов'язкову інформацію, а тому з цією метою він забезпечує зберігання документації, що містить результати випробувань біологічного розкладу поверхнево-активних речовин, що входять до складу мийного засобу; результати випробувань мийного засобу щодо вмісту в ньому фосфатів та інших сполук фосфору; технічний опис інгредієнтів.

Мийні засоби технічного призначення підлягають оцінці відповідності за процедурою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2003 р. № 1585 “Про затвердження Технічного регламенту модулів оцінки відповідності” та відповідно до Технічного регламенту модулів оцінки відповідності [11].

За результатами проведення оцінки відповідності виробник або його уповноважений представник складає декларацію про відповідність мийного засобу вимогам цього Технічного регламенту та наносить у встановленому порядку національний знак відповідності на зовнішню поверхню пакування чи етикетку. Виробник формує комплект технічної документації, що підтверджує відповідність мийного засобу вимогам цього Технічного регламенту та включає нормативний документ, згідно з яким виробляється мийний засіб, або специфікацію виробника на мийний засіб; висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи на продукцію, виданий у встановленому порядку; опис та інструкцію із застосування мийного засобу; інформацію про склад мийного засобу із зазначенням переліку інгредієнтів, які застосовані під час виробництва такого засобу, типу (аніонні, катіонні, амфотерні, неіоногенні, дезінфектант тощо), молекулярної маси та кількості поверхнево-активних речовин; протоколи випробувань біологічного розкладу поверхнево-активних речовин, що входять до складу мийного засобу, та сертифікат відповідності, виданий призначеним органом з оцінки відповідності (у разі застосування модуля F1 (установлення відповідності продукції за результатами перевірки); декларацію про відповідність мийного засобу вимогам цього Технічного регламенту [12].

Технічним регламентом мийних засобів визначаються показники безпеки товару для людини. Крім того, Регламент № 648/2004 Європейського Парламенту та Ради встановлює вимоги до біорозкладання ПАР, вмісту фосфатів, маркування вмісту небезпечних речовин. Ці вимоги насамперед стосуються безпеки навколишнього середовища і опосередковано від цього – безпеки для людини. У Регламенті: обґрунтовано

необхідність введення обмежень для миючих засобів, дано опис типів поверхнево-активних речовин щодо біологічного розкладання, перенесено акцент на повне біорозкладання, обґрунтовано введення нового набору тестів для підтвердження біорозкладання, обґрунтовано необхідність поширення вимог до біорозкладання на катіонні та амфотерні ПАВ, визначено вимоги щодо маркування та інформаційних даних, які виробники зобов'язані надавати в розпорядження компетентних органів країн-членів ЄС відповідних організацій медицини України [13].

1.3. Чинники формування вимог до якості мийних засобів та їхнього асортименту

До синтетичних мийних засобів відносять: миючі, відбілюючі і водопом'якшуючі засоби.

Миючі засоби - це сполуки, основною складовою яких є миючі речовини, до яких відносять мило і синтетичні миючі засоби; вони є товарами першої необхідності для особистого застосування і відіграють значну роль в різних галузях промисловості.

Синтетичні миючі засоби - це сполуки, основною складовою яких є синтетичні миючі речовини. До складу СМЗ, крім синтетичних миючих речовин, входять також лужні і нейтральні солі, відбілюючі і дезінфікуючі речовини, піноутворювачі та піногасники, ароматизовані речовини. СМЗ розрізняють за призначенням, консистенцією (порошкові, пасти, рідини), наявністю допоміжної функції (з відбілюванням тощо) [14].

Основною складовою частиною синтетичних мийних засобів є органічні поверхнево-активні речовини, які володіють змочувальною, емульгуючою, пептизуючою і піноутворювальною здатністю. Сукупність цих властивостей і обумовлює їхню мийну здатність. Для посилення мийної дії поверхнево-активних речовин до складу синтетичних мийних засобів додають лужні і нейтральні електроліти, алкілоламіди,

карбоксиметилцелюлозу і деякі інші речовини. Тобто синтетичні мийні засоби технічного призначення являють собою складну композицію, оскільки до них входять різноманітні добавки: оптичні або/і хімічні відбілювачі, ферменти, піноутворювачі, пом'якшувачі.

Синтетичні мийні засоби у процесі виробництва і застосування можуть негативно впливати на людину і навколишнє середовище, потрапляючи до нього [15].

Проведення товарознавчої оцінки включає дослідження складу засобу та відповідності його вимогам Технічного регламенту. Для забезпечення найефективніших мийних властивостей синтетичних засобів складають спеціальні композиції з 5-12 інгредієнтів. Так, у препаратах для прання вміст поверхнево-активних речовин може перевищувати 30 %, у засобах для миття і чищення посуду в 3-5 разів знижений вміст поверхнево активних речовин і фосфатів, але збільшений вміст лугів і кислот. В групі технічних мийних засобів, які використовуються для миття обладнання харчової промисловості, ПАР можуть бути або зовсім відсутні, або введені в дуже малих кількостях. У рецептурах СМЗ і препаратів для чищення до пріоритетних чинників впливу на людину відносять поверхнево-активні речовини. Вони мають асиметричну молекулярну структуру, що містить гідрофобні і гідрофільні радикали.

Синтетичні мийні засоби – це речовини, питання безпеки яких переважно пов'язують з їхнім впливом на довкілля, а не на здоров'я людини. Це пояснюють наявністю в їхньому складі ПАР і фосфатів. ПАР важко видаляються на очисних спорудах, що може призвести до утворення піни як на поверхні відкритих водойм, так і на поверхні питної води, особливо при недостатньому біологічному розкладанні ПАР. Фосфати використовуються в мийних засобах для зниження жорсткості води і досягнення ефективного очищення, вони виконують функцію захисту нагрівальних елементів пральних машин від накипу, але можуть спричиняти розвиток несприятливих змін середовища [16].

Щодо безпеки продукції продовж майже всього життєвого циклу зазначається, що безпека синтетичних мийних засобів технічного призначення повинна досягатись сукупністю вимог до сировини, складу СМЗ при використанні за призначенням з урахуванням захисних заходів, а також вимог до пакування, маркування, умов зберігання і транспортування.

Виділено 4 види показників, за якими визначається безпека хімічного складу продукції:

-токсикологічні та санітарно-гігієнічні показники (токсичність при попаданні на шкіру, подразнююча дія на шкіру та слизові оболонки, сенсibiliзуюча дія);

-фізичні показники (пожежо-, вибухобезпечність);

-фізико-хімічні показники безпеки (показник рН, масові частки лужних компонентів, кислот, активного хлору та кисню, здатність до піноутворення, змиваність з посуду) екотоксикологічні показники (біорозкладання, масова частка фосфорнокислих солей).

В Україні діють такі основні документи, що регулюють якість та безпеку синтетичних мийних засобів технічного призначення:

-Технічний регламент мийних засобів;

-ДСТУ 2972:2010 «Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги та методи випробування»;

-СанПин № 6026 Б-91 «Санитарные правила и нормы по производству и применению товаров бытовой химии»;

-«Методические указания, по гигиенической оценке, товаров бытовой химии», № 6026 В-91;

-«Методические указания по санитарно-гигиеническому контролю за применением чистящих средств для обработки изделий, контактирующих с пищевыми продуктами», № 4548-87.

Загальні технічні вимоги та методи випробування встановлюють крім показників безпеки, зазначених вище, показники зниження міцності бавовняної тканини та її зольність після 25 циклів прання. Таким чином, в

Технічному регламенті і ДСТУ, які визначають основні вимоги до синтетичних мийних засобів технічного призначення та поверхнево-активних речовин, не згадуються токсикологічні та санітарно-гігієнічні аспекти безпеки СМЗ [17].

Поверхнево-активні мийні речовини. Найважливіше значення для синтетичних мийних засобів мають аніоноактивні речовини, які розпадаються у водяних розчинах на аніони — негативно заряджені гідрофобні частини молекули (довгі вуглеводневі), і катіони — малі за розміром позитивно заряджені іони зазвичай натрію й іноді калію. Більший за розміром аніон, аналогічний за розмірами і властивостями гідрофобній частині молекули жирового мила, що обумовлює поверхнево-активні властивості [18].

Найбільше практичне значення мають такі аніоноактивні синтетичні мийні речовини: алкілсульфати, алкілсульфонати й алкіларилсульфонати, які являють собою кристалічні речовини, розчинні у воді.

Алкілсульфати — це натрієві солі сірчаноокислих ефірів жирних спиртів, що утворюються при нейтралізації їдким натром продукту взаємодії високомолекулярних спиртів (жирного ряду) із сірчаною кислотою. Найкращою мийною здатністю володіють первинні алкілсульфати з загальним числом вуглецевих атомів 12—16. Самостійно, а також у суміші з іншими поверхнево-активними речовинами, їх застосовують для виготовлення високоякісних мийних порошоків спеціального й універсального призначення. Піноутворювальна здатність алкілсульфатів утворювати піну є на 17% нижчою, ніж у мила [19].

Алкілсульфонати являють собою натрієві солі сульфокислот жирного ряду. Основною вихідною сировиною для їхнього одержання є парафінові вуглеводні нафти. Найкращою мийною дією володіють сульфонати з загальним числом вуглецевих атомів 12—18 і сульфогрупою, розташованою ближче до кінця, а не до середини ланцюга. Вони мають гарну змочувальну і емульгуючу спроможність, але мийна дія в цілому дещо нижча, ніж у

алкілсульфатів. Вони застосовуються переважно в суміші з іншими мийними речовинами для виробництва деяких мийних засобів.

Алкіларилсульфонати — натрієві солі алкіларил-сульфокислот, які одержують сульфуванням алкілованого бензолу. Вихідною сировиною для них служать газові фракції нафти. Суміш алкілбензолсульфонату натрію із сульфатом натрію, використовувана для виробництва мийних засобів, відома в нашій країні за назвою сульфонолу. Недоліком всіх бензольних похідних мийних речовин є їхнє важке біозасвоєння [20].

Електроліти, що входять до складу синтетичних мийних засобів, являють собою лужні натрієво-вугільні, фосфорні і нейтральні солі, переважно сірчанокислій натрій. Сильно гідролізуються і створюють лужне середовище вуглекислої і фосфорнокислої солі (тринатрійфосфат).

Миючі засоби є багатофункціональними складами. Завдяки високій активності вони виявляють миючу здатність, тобто забезпечують відділення та видалення забруднень з поверхні очищуваного матеріалу, відновлюючи тим самим білизну і чистоту продукції. Одночасно вони є емульгуючими суспензіями і диспергуючими речовинами. Синтетичні миючі засоби ефективні при пранні текстильних виробів, миття предметів побуту, транспортних засобів, обладнання, полегшують проведення технологічних процесів при відбілюванні і фарбуванні тканин, хутра і шкіри [21].

Отже, переваги СМЗ полягають у тому, що вони замінюють жирові мила і не вимагають для свого виготовлення харчових жирів, не утворюють у жорсткій воді нерозчинних солей кальцію і магнію і володіють миючим ефектом навіть у кислому середовищі. Однак синтетичним миючим засобам притаманний і ряд недоліків: не завжди достатня миюча здатність, більш низька піно витривалість, важка біозасвоюваність, викликають сухість шкіри рук при пранні.

1.4. Дослідження основних факторів і вимог до організації товарознавчої оцінки мийних засобів

Оцінка якості товарів проводиться виробничими і торговими підприємствами, експертними організаціями, освітніми та науковими установами.

На виробництві оцінка якості товарів здійснюється за постановки нової продукції на виробництво, аналізі динаміки якості, аудиту якості та оцінці ефективності роботи підприємства. У торгівлі - при формуванні торговельного асортименту товарів, аналізі якості реалізованих товарів. Основними методами провеження оцінки є реєстраційний і органолептичний. В експертних організаціях оцінка якості здійснюється за заявками споживачів у рамках експертизи якості товару. Мета оцінки - визначення рівня якості або дефектності товару. В освітніх і наукових установах оцінка якості проводиться в навчальному процесі та для наукових досліджень [22].

Основою оцінки якості товару є кваліметрія, що полягає в кількісній оцінці якості того або іншого об'єкту.

Оцінка якості товару проводиться шляхом зіставлення показників якості товару з показниками якості аналогічного за призначенням (базового) зразкового товару або з нормативними вимогами стандартів і технічних умов. В результаті порівняння і визначається рівень якості.

Рівень якості товару - це відносна характеристика якості товару, заснована на порівнянні значень показників якості оцінюваного товару з базовими значеннями відповідних показників. Оцінка рівня якості товару - це сукупність операцій, що включає вибір номенклатури показників якості оцінюваного товару, визначення значень цих показників і співставлення їх з базовими значеннями [23].

Забезпечення необхідної якості та споживних властивостей мийних засобів на всіх етапах виготовлення, зберігання, транспортування і реалізації

потребують оцінювання їх відповідності до вимог нормативних документів — технічних регламентів, стандартів, технічних умов, контракту.

Виробництво мийних засобів починають з розробки технічного завдання, проектування, виготовлення товару, дослідження його конкурентоспроможності. Товарознавчу оцінку якості здійснюють в процесі їх виробництва (технічний контроль) і в торгівлі (товарознавча оцінка).

Товарознавча оцінка якості зводиться до визначення окремих показників і характеристик мийних засобів і співставлення їх з базовими. Вона базується на знаннях і практичному досвіді фахівців, що здійснюють товарознавчу оцінку.

Контрольну перевірку якості і кількості товарів проводять на складах виробників товарів, при організації їх транспортування, в організаціях торгівлі в терміни, передбачені нормативними та інструктивними документами. Весь життєвий цикл виробництва і споживання мийних засобів супроводжується контролем їх рівня якості.

Товарознавча оцінка синтетичних мийних засобів здійснюється відповідно до вимог, що встановлені окремими нормативними документами до проведення товарознавчої оцінки. Міждержавними стандартами встановлюються порядок відбір проб, вимоги до обладнання, що використовується при оцінці, вимоги до послідовності операцій з оцінки. На етапі організації товарознавчої оцінки ключову роль відіграє підготовка, залежно від мети досліджень та сфери застосування їх результатів обирається номенклатура оцінюваних показників якості. Для проведення експертизи мийних засобів технічного призначення необхідною умовою є висока кваліфікація експертної групи. Експертна група повинна відповідати основній вимозі – мати узгодженість думок експертів [24].

Вимогами до товарознавчої оцінки є:

- ідентифікація об'єкта дослідження, тобто визначити приналежність декількох екземплярів продукції одному типу (марка, модель, сорт або вид);

- визначення відповідності якісних показників мийних засобів нормативним документам (стандартам (ДСТУ), технічним умовам (ТУ) тощо) або сертифікатам якості чи договірним документам за органолептичними та фізико-хімічними показниками;
- встановлення змін, що відбулися у якості товарів (псування, наявність дефектів);
- встановлення відповідності визначених характеристик продукції інформації, яка зафіксована на упаковці товару (етикетка, ярлики, тощо). До переліку характеристик відноситься: склад засобу, кількість, призначення, яка сировина та матеріали використовувались при виготовленні продукції, яким способом, визначення вартості засобів, що ввозяться на територію України;
- визначення характеристики засобів відповідно до вимог Українського класифікатора товарів зовнішньої економічної діяльності;

Отже, товарознавча оцінка синтетичних мийних засобів здійснюється відповідно до вимог, що встановлені окремими нормативними документами, щоб кожна оцінка якості була проведена за однакових умов та виконувалась за однаковою методикою, а експертна група, яка проводить оцінку, повинна мати узгодженість думок експертів.

РОЗДІЛ 2

ТОВАРОЗНАВЧА ОЦІНКА МИЙНИХ ЗАСОБІВ ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

2.1. Визначення критеріїв та методів товарознавчої оцінки мийних засобів

Методи товарної оцінки — це способи теоретичного або практичного дослідження товару з метою одержання результатів експертизи.

Під час проведення експертизи визначають критерії методу, який використовується в процесі аналізу та оцінки властивостей товарів. Вони поділяються на загальні і конкретні.

Загальні критерії ґрунтуються на сучасних, існуючих у суспільстві якісних і кількісних градаціях та уявленнях про товар [25].

Конкретні критерії ґрунтуються на даних нормативної національної і міжнародної документації, яка характеризує якість продукції, що випускається.

Залежно від мети і об'єкта досліджень застосовують загальні для всіх видів експертиз методи і властивості для окремих видів експертиз. Методи дослідження мають специфічний характер для санітарно-токсикологічної, фітосанітарної, екологічної експертиз.

Методи, які використовуються під час проведення товарних оцінок, за способом і джерелами отримання інформації поділяються на:

- органолептичні;
- вимірювальні;
- реєстраційні;
- розрахункові;
- експертні;

— соціологічні.

Органолептичний метод ґрунтується на використанні інформації, яку отримують в результаті аналізу відчуттів, сприйнятих органами чуття — зору, слуху, нюху, дотику і смаку. Цей метод є одним з основних методів оцінки якості товарів. Застосовується під час контролю якості сировини, напівфабрикатів, готових продуктів на харчових підприємствах, під час приймання товарів на торговельних підприємствах від виробника, під час перевірки якості товарів при транспортуванні, зберіганні, в процесі проведення експертизи якості з метою ідентифікації товарів, визначення споживчих властивостей товару, рівня зниження якості.

Реєстраційний метод ґрунтується на використанні інформації, яку одержують шляхом підрахунку кількості подій, предметів або затрат на створення, експлуатацію продукції, кількість частин складного виробу (стандартних, уніфікованих).

Розрахунковий метод ґрунтується на використанні інформації, яку одержують за допомогою теоретичних або емпіричних залежностей. Використовується для визначення показників продуктивності, довговічності, придатності для ремонту виробу тощо [26].

Експертний метод використовується для визначення номенклатури показників якості, коефіцієнтів їх вагомості, для вимірювання показників якості і їх оцінки органолептичним методом.

Соціологічний метод ґрунтується на знаходженні показників якості шляхом вивчення попиту фактичних або потенціальних споживачів продукції за допомогою усних опитувань або спеціальних анкет.

Оцінка показників якості вимірювальним, реєстраційним, розрахунковим методами застосовується для визначення комплексних показників якості різних рівнів ієрархії [26].

Рациональна організація і досконала техніка проведення експертизи мають велике значення для отримання об'єктивного висновку щодо якості товарів, виявлення фальсифікованих товарів.

Проведення експертизи включає три етапи: підготовчий, основний, заключний.

Для кожного етапу характерні специфічні особливості, засоби, методи та способи, які впливають на кінцевий результат експертизи.

На підготовчому етапі готують документи, на підставі яких призначається експертиза:

- заявка на проведення експертизи, яка оформляється замовником;
- наряд на проведення експертизи.

Заявки на проведення експертизи подаються в письмовому вигляді, іноді телефоном з наступним письмовим оформленням. Заявки можуть бути одноразовими і достроковими.

У заявці повинні міститися відомості про заявника експертизи: назва підприємства-замовника, його адреса, телефон, відомості про об'єкт експертизи: найменування товару, обсяги партії і дата надходження, місце розташування, постачальник, відомості про його виклик, завдання експертизи тощо.

Заявка повинна бути підписана керівником підприємства і головним бухгалтером, підписи завіряються печаткою організації.

В експертній організації заявки реєструються за датами надходження з призначенням їм відповідного номера. Згідно з заявкою у термін, погоджений із замовником, для проведення експертизи направляється експерт [27].

На підставі заявки оформляється другий документ про призначення експертизи — наряд на проведення експертизи, або разовий договір, який є документом, що підтверджує особу експерта і його право на проведення експертизи.

Дата і час проведення експертизи узгоджуються із замовником після отримання наряду по телефону, одночасно експерт з'ясовує наявність у замовника необхідної документації.

Експертиза повинна початися не пізніше від наступного робочого дня після отримання наряду за умови знаходження замовника в тому ж місті, де є експертна організація. За інших умов експертиза проводиться наступного дня після прибуття експерта на місце проведення експертизи [28].

Зміна термінів проведення експертизи не допускається, навіть за проханням замовника. У разі зміни таких термінів попередня заявка анулюється і подається повторна заявка. Час проведення експертизи фіксується замовником на зворотній стороні наряду і завіряється представником замовника. Наряд здається експертом в експертну організацію і є підставою для проведення фінансових розрахунків з експертом.

На підготовчому етапі може бути проведений за необхідності інструктаж експертів. Особливо необхідний такий інструктаж перед проведенням експертизи товарів органолептичним, комплексним чи іншими експертними методами.

На підготовчому етапі, перед початком експертизи, експерт вивчає всю потрібну документацію. Вона необхідна експерту для здійснення роботи відповідно до виду товару і поставленого завдання. Нормативна документація повинна бути надана у вигляді стандартів, технічних умов, договору постачання, технічних умов контролю. Перелік супровідних і товаротранспортних документів повинен включати специфікації постачальника, транспортні документи, рахунки-фактури, товаросупровідні документи, які підтверджують приналежність вантажних місць до партії. З цією метою експерт ознайомлюється також із зразками — еталонами продукції. Два перших види документації фіксуються відміткою експерта "пред'явлено експерту", завіряються підписом, проставляється номер [29].

При проведенні експертизи імпортованих товарів експерт повинен ознайомитись з копією контракту, за яким проводиться постачання.

На підготовчому етапі експерт ознайомлюється із транспортними, податковими накладними, товаросупровідними, розрахунковими,

приймальними документами. До документів, які супроводжують партію товару, належать гігієнічні, ветеринарно-санітарні, фіто-санітарні, екологічні свідоцтва, які видаються відповідними органами.

Крім того, експерту можуть пред'являти аварійні акти, акти вилучення і підбору зразків, лабораторні аналізи, копії товарних чеків, заяви, листи покупців та інші документи, які ідентифікують товар.

Основний етап роботи починається з прибуття експерта до замовника експертизи чи збирання робочої групи для проведення експертної оцінки (дегустації чи експертизи нових товарів). На цьому етапі експерт ознайомлюється з поданою документацією, здійснює перевірку засобів вимірювання робочого місця [30].

Під час проведення експертизи перевіряються технічні документи: письмова заявка, товаросупровідні документи (товаротранспортні накладні, сертифікати, свідоцтва про якість, рахунки-фактури тощо); завірена копія виклику постачальника, приймальні акти, акти незгод між постачальником та одержувачем, акти первинної експертизи (під час проведення повторної чи контрольної експертизи); комерційні акти; акти відбору проб, висновки чи протоколи випробувань зразків товарів; договір купівлі-продажу чи постачання тощо.

На всіх документах, що надані для проведення експертизи, експерт робить запис "пред'явлено експерту", ставить підпис і номер наряду.

Для перевірки достовірності документів експерт аналізує наявність всіх необхідних реквізитів, що дозволяє точно визначити кількість, якість, асортиментну приналежність, країну походження, виготовлювача або постачальника товару [31].

Перед початком експертизи експерт перевіряє підготовлені засоби вимірювання, спеціальні прилади обладнання, які подає замовник експертизи, звертаючи увагу на наявність клейма та свідоцтва. Всі інструменти, прилади, лінійки, ваги повинні бути повірені. При перевірці

необхідно звернути увагу на дату їхньої повірки, на відповідність діапазонів вимірювання параметрам продукції, що оцінюється.

Експертна оцінка — найважливіша складова частина основного етапу експертизи. Під час проведення перевірки експерт повинен дотримуватися вимог інструкції про порядок проведення експертизи та інших нормативних документів.

Експерт повинен оглянути приміщення або транспортний засіб, де зберігається товар і продукція, що підлягають експертизі. У приміщенні звертається увага на правильність складування, відповідність його стандартам, перевіряються умови зберігання: температура, відносна вологість повітря, товарне сусідство, стан тари, упакування, маркування.

Потім експерт починає безпосередньо оцінювати товар відповідно до заявки замовника.

При суцільному методі перевірки кількості і якості товару проводиться суцільний огляд продукції, експерт не має права обмежитися оглядом частини товару, який представлений на експертизу.

При застосуванні вибіркового методу дослідження експерт відбирає зразки (проби) відповідно до діючої нормативної документації за умови, що це передбачено угодами з постачальниками, стандартами та іншими документами, обов'язковими для сторін [41].

Відібрані зразки повинні вноситися до відповідної тари або пакування, які забезпечують зберігання властивостей товару. Зразки, які відібрані для визначення вологості, повинні бути поміщені в герметичну тару, а зразки для мікробіологічного аналізу — в стерильну тару.

Зразки, які призначені для відправлення в лабораторію для проведення аналізу, повинні бути захищені від можливих пошкоджень — зволоження, випарювання, висушування, прогрівання, витікання тощо.

Проби запечатують або пломбують і зберігають обмежений час до початку аналізу в умовах, які викликають зниження якості.

Після відбору проб при дотриманні всіх правил, які гарантують їхнє зберігання, складається акт відбору зразків (проб) за визначеною формою [42]. Проби супроводжують актом відбору зразків і етикеткою, на якій вказують усі дані, передбачені стандартами, технічними умовами, за якими проводився відбір зразків. Акт відбору зразків підписується усіма особами, які беруть участь у відборі, їхні підписи завіряються печаткою організації-замовника.

Заключний етап експертизи є одним із найбільш відповідальних, в якому підсумовують результати всієї проведеної роботи. Метою цього етапу є аналіз і оцінка одержаних результатів, а також їхнє документальне оформлення. Недостатність даних, неточність, недостовірність результатів, протиріччя, порушення правил оформлення документації, нелогічність, неясність, припущення знижують цінність документа, дозволяють поставити під сумнів правильність експертної оцінки [32].

Результати експертизи можуть бути оформлені як акт експертизи, який незалежно від оформлення повинен складатися з трьох основних частин:

- загальної (протокольна);
- констатуючої;
- заключної.

У загальній (протокольній) частині експерт зазначає відомості згідно з найменуваннями пунктів. За відсутності необхідних даних щодо конкретного пункту він не заповнюється, про що в констатуючій частині акта робиться відповідний запис.

Фіксуються номер і дата документа про виклик представника постачальника, виготовлювача, і якщо виклик не потрібний, робиться посилання на існуючий документ або положення.

У констатуючій частині експерт дає характеристику стану пред'явленого товару і виявлених дефектів, фальсифікацій. Найменування і опис дефектів (фальсифікацій) наводяться згідно з термінологією, прийнятою

у нормативних документах, викладаються методи експертної оцінки з точним описом порядку проведення дослідження.

Для порівняння характеристик зразків мийних засобів технічного призначення та дослідження якості, що реалізує ТОВ «Лізоформ Медікал», оцінювали за наступними показниками: колір, запах, консистенція, показник концентрації водних іонів, густина, мийна здатність, рівень розкладу [33].

Оскільки під час розрахунку коефіцієнтів вагомості показників якості мийних засобів вирішувалася багатокритеріальна задача оптимізації розв'язку з нерівноцінними критеріями, то необхідно було оцінити і розставити їх за ступенем вагомості. Для оцінювання було обрано 4 експерти з числа провідних спеціалістів лабораторії ТОВ «Лізоформ Медікал». Кожному експерту було запропоновано (незалежно і таємно від інших експертів) оцінити вагомість кожного критерію за 7-бальною шкалою (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Розрахунок коефіцієнтів вагомості показників якості мийних засобів технічного призначення методом ранжування показників

Експерт, №	Показники						
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇
1	3	5	6	7	4	2	1
2	3	4	7	6	5	2	1
3	5	4	6	7	3	1	2
4	3	5	7	6	4	1	2
S	14	18	26	26	16	6	6
D	-2	2	10	10	0	-10	-10
d ²	4	4	100	100	0	100	100
V	0,125	0,161	0,232	0,232	0,143	0,054	0,054

де: x_1 – показник концентрації водних, x_2 – запах, x_3 – консистенція, x_4 – колір, x_5 – густина, x_6 – мийна здатність, x_7 – рівень розкладу

V – коефіцієнт вагомості показників

S – сумарний ранг.

d – відхилення від середньої величини сумарних рангів, яка становить:

n – кількість критеріїв оцінювання.

$$\bar{S} = \frac{\sum_{i=1}^n S_i}{n} = \frac{14+18+26+26+16+6+6}{7} = \frac{112}{7} = 16$$

Тоді:

$$d_{x1} = 14-16 = -2; \quad d_{x2} = 18-16 = 2; \quad d_{x3} = 26-16 = 10; \quad d_{x4} = 26-16 = 10;$$

$$d_{x5} = 16-16 = 0; \quad d_{x6} = 6-16 = -10; \quad d_{x7} = 6-16 = -10;$$

Узгодженість думок обчислюємо за формулою:

$$W_g = \frac{\sum_{i=1}^n d^2}{\frac{1}{12} m^2 (n^3 - n)}, \quad (2.1)$$

де:

W_g – узгодженість думок експертів;

m – кількість експертів;

$$W_g = \frac{4+4+100+100+0+100+100}{\frac{1}{12} \times 4^2 \times (7^3 - 7)} = \frac{408}{448} = 0,91$$

Даний показник повинен становити 0,6 і вище, а в нас 0,91 (наближається до одиниці), - то думки експертів вважаємо узгодженими.

Коефіцієнти вагомості показників обчислюємо за формулою:

$$V = \frac{S_i}{\sum_{i=1}^n S_i}, \quad (2.2)$$

Тоді:

$$V_{x1} = \frac{14}{14+18+26+26+16+6+6} = \frac{14}{112} = 0,125;$$

$$V_{x2} = \frac{18}{14+18+26+26+16+6+6} = \frac{18}{112} = 0,161;$$

$$V_{x_3} = \frac{26}{14+18+26+26+16+6+6} = \frac{26}{112} = 0,232;$$

$$V_{x_4} = \frac{26}{14+18+26+26+16+6+6} = \frac{26}{112} = 0,232;$$

$$V_{x_5} = \frac{16}{14+18+26+26+16+6+6} = \frac{16}{112} = 0,143;$$

$$V_{x_6} = \frac{6}{14+18+26+26+16+6+6} = \frac{6}{112} = 0,054;$$

$$V_{x_7} = \frac{6}{14+18+26+26+16+6+6} = \frac{6}{112} = 0,054;$$

Було розраховано значення коефіцієнтів вагомості досліджуваних показників якості мийних засобів технічного призначення, що реалізує ТОВ «Лізоформ Медікал». В результаті розрахунків, експерти розмістили показники якості в порядку спадання їх вагомості рис.2.1.

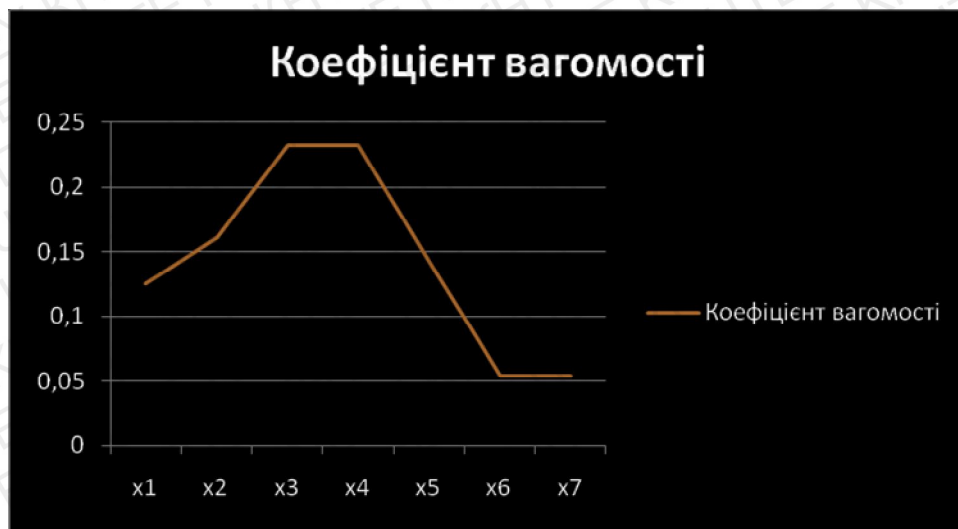

Рис. 2.1 – Вагомість показників якості досліджуваних зразків

Отже найбільш вагомими показниками є мийна здатність та рівень розкладу наступними є показник концентрації водневих іонів, густина та запах, найменш вагомими показниками для експертів є консистенція та колір.

2.2. Організація, об'єкти та методи досліджень мийних засобів

Завдання дослідження: провести товарознавчу оцінку та встановити відповідність показників мийних засобів вимогам нормативної документації.

В якості об'єктів дослідження було взято сім зразків мийних засобів технічного призначення, які імпортує компанії ТОВ «Лізоформ Медікал» (табл. 2.2)

Таблиця 2.2

Опис та ідентифікаційні ознаки досліджуваних зразків

Зразок	Назва засобу	Ідентифікаційна ознака засобу	Пакування	Форма
1	Білизна айс	Засіб для видалення бруду та залишків харчових продуктів на внутрішніх та зовнішніх поверхнях холодильного обладнання	Засіб упакований в каністру 5 л.	Готовий засіб
2	Білизна сантехніка	Засіб для очищення санітарно-технічного обладнання	Засіб упакований в каністру 5 л.	Готовий засіб
3	Білизна базік прання	Засіб для прання лікарняної білизни	Засіб упакований в каністру 5, 25,4 кг.	Концентрат
4	Білизна нейтралізатор прання	Засіб для пом'якшення тканини, спеціально розроблений для використання у спеціалізованих пральнях	Засіб упакований в каністру 5, 20,2 кг.	М'який концентрат
5	Білизна сила прання	Засіб для посилення прання лікарняної білизни	Засіб упакований в каністру 5, 19,6 кг.	М'який миючий засіб
6	Білизна посуд автомат (миючий засіб)	Засіб для посудомийних машин, спеціально розроблений для використання в жорсткій воді	Засіб упакований в каністру 5, 25,5 л.	Рідкий концентрований засіб

7	Білизна посуд автомат (ополіскувач)	Засіб для посудомийних машин, має здатність видаляти відкладення солей жорсткості води	Засіб упакований в каністру 5, 20,8 л.	Концентрований розчин
---	-------------------------------------	--	--	-----------------------

Під час ідентифікації зразків розглянули методи дослідження показників якості мийних засобів технічного призначення за схемою, що наведена на Рис. 2.2.

Рис. 2.2 – Схема дослідження якості зразків мийних засобів технічного призначення

Якісний аналіз компонентів мийних засобів та їх властивостей є основою для проведення досліджень мийних засобів технічного призначення.

Вимоги до якості синтетичних миючих засобів регламентуються ГОСТ 23361-78 Е «Засоби піномийні. Технічні умови », ГОСТ 25644-96 «Засоби миючі синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги», а також технічними умовами на конкретні види виробів [34].

Дослідження проводяться органолептичними та фізико-хімічними методами в лабораторних умовах із подальшим порівнянням та аналізом отриманих результатів.

Органолептичними методами оцінюють зовнішній вигляд (консистенцію, колір), запах СМЗ, зовнішнє оформлення, упакування, маркування.

Зовнішній вигляд оцінюється шляхом візуального дослідження консистенції засобу. Консистенція повинна бути представлена у формі однорідного порошку, гранул, рідини.

Метод оцінки кольору мийних засобів полягає у візуальному огляді при денному світлі та визначенні однорідності кольору чи наявності кольорових краплень та його відповідності вимогам. Відповідно до ТУ мийні засоби повинні бути світлого кольору з яскравими активними включеннями. [35].

Сутність методу визначення запаху полягає в органолептичній оцінці аромату мийного засобу після відкриття пакування. Запах може передаватися під час прання виробу, і зберігатися в ньому. Не допускаються запахи, пов'язані з недостатнім очищенням компонентів СМЗ, зокрема це запах нафтопродуктів.

В лабораторних умовах методами фізико-хімічних досліджень оцінюються рН водневого (1%-ного) розчину, густина, рівень біологічного розпаду основних миючих поверхнево-активних речовин, мийна здатність. Цими властивостями і визначається в основному миюча здатність СМЗ.

Сутність методу оцінки рН водневого (1%-ного) розчину відповідно ДСТУ 2207.1-93 «Засоби миючі синтетичні і речовини поверхнево-активні. Методи визначення концентрації водневих іонів полягає в визначенні концентрації іонів водню за допомогою рН-метра [36].

Рівень біологічного розпаду оцінюється шляхом визначення за двоокисом вуглецю або загальним органічним вуглецем. Рівень повного біологічного розкладу поверхнево-активних речовин, що входять до складу

мийного засобу, повинен становити за 28 днів не менш як 60 відсотків (за двоокисом вуглецю) або 70 відсотків (за загальним органічним вуглецем) відповідно до Технічного регламенту мийних засобів.

Стандартний показник миючої здатності повинен бути не нижче 85%. Метод заснований на попередньому забрудненні бавовняного полотна за допомогою суміші речовин, а саме: сажі, соняшникової олії та подрібненого гематогену з подальшому відмиванні [37].

Цю суміш ретельно змішували у посудині з нержавіючої сталі та наносили на тканини. Потім досліджувані тканини висушували за температури 60°C, та розміщували їх в поліетиленовий пакет і залишали в ньому на 3 доби. Після цього наносили на забруднену поверхню тканини досліджувані мийні засоби, після чого тканину промивали, прасували та оцінювали мийну здатність візуально за розробленою шкалою.

Проба для дослідження надійшла в двох примірниках (досліджувані та контрольні) у оригінальному пакуванні, яка містилася у каністрах закритих пластмасовими кришками, що закручуються, вміст кожної каністри 5 л. Для проведення було відібрано пляшки з мийними засобами різного призначення, інші залишено в лабораторії в якості контрольної проби.

Товарознавчу оцінку мийних засобів технічного призначення проведено за такими показниками: колір, запах, консистенція, показник концентрації водних іонів, густина, мийна здатність, рівень розкладу.

Отже підприємство-виробник повинно гарантувати відповідність якості миючих засобів вимогам технічної документації; кожна партія СМЗ супроводжується документами, що засвідчують якість продукції, що перевіряється в експертами в лабораторних умовах.

2.3. Дослідження органолептичних та фізико-хімічних показників мийних засобів

У досліджуваних зразків органолептичним методом визначали консистенцію, колір, запах відповідно до вимог ТУ У 24.5-36257034-008:2011. Дані отримані під час експертизи органолептичних показників наведено у табл.2.3

Таблиця 2.3

Дослідження зразків СМЗ органолептичним методом

Досліджувані зразки	Характеристика за показниками якості		
	Колір	Запах	Консистенція
№ 1	Прозорий	Різкий, властивий використовуваної сировини	Рідкий, однорідний
№ 2	Напівпрозорий	Різкий, властивий використовуваної сировини	Рідкий, однорідний
№ 3	Прозорий, безбарвний	Приємний, властивий використовуваної сировини	Рідкий, однорідний
№ 4	Блакитний	Приємний, властивий використовуваної сировини	Рідкий, однорідний
№ 5	Прозорий, безбарвний з ефектом опалесценції	Приємний, властивий використовуваної сировини	Рідкий, однорідний
№ 6	Прозоро-жовтий	Приємний, властивий використовуваної сировини	Рідкий, однорідний
№ 7	Прозоро-зелений	Приємний, властивий використовуваної сировини	Рідкий, однорідний

Отже, аналізуючи результати досліджень наведених в табл. 2.3, можна стверджувати, що органолептичні показники всіх досліджених зразків, відповідають вимогам ТУ У 24.5-36257034-008:2011, розроблене підприємством ТОВ «Лізоформ Медікал» та затверджене національним органом стандартизації.

В табл. 2.4 наведено вимоги нормативно-технічної документації до фізико-хімічних показників мийних засобів технічного призначення, взятих нами для проведення досліджень їхньої якості.

Таблиця 2.4

Вимоги до фізико-хімічних показників мийних засобів технічного призначення

Досліджувані зразки	Найменування показника якості				
	Допустимі норми показника концентрації водневих іонів, одиниць рН	Допустимі і норми густини при 20 °С, г/см ³	В'язкість умовна, час витікання РЗМ із віскозиметра, хв	Допустимі норми мийної здатності, %	Рівень розкладу, %
№ 1	6,0-9,0	1,00-1,04	До 30	не менше 85	не менше 60
№ 2	1,2-3,0	1,05-1,25	До 30	не менше 85	не менше 60
№ 3	11,6-13,4	1,25-1,29	До 30	не менше 85	не менше 60
№ 4	1,2-3,0	1,003-1,025	До 30	не менше 85	не менше 60
№ 5	4,0-6,0	0,90-1,10	До 30	не менше 85	не менше 60
№ 6	11,6-12,7	1,25-1,30	До 30	не менше 85	не менше 60
№ 7	1,0-2,5	1,034-1,048	До 30	не менше 85	не менше 60

Аналіз показника концентрації водневих іонів (одиниць рН) згідно ДСТУ 2207.1-93 «Засоби миючі синтетичні і речовини поверхнево-активні» та «Методи визначення концентрації водневих іонів» наведено в табл. 2.5

Показник концентрації водневих іонів (табл.2.5) свідчить про безпечність мийного засобу та пов'язаний з мийною здатністю. Відповідно до даних досліджень, можна зробити висновок про відповідність зразків за показником вимогам нормативного документу.

Мийна здатність досліджених зразків проаналізована згідно ДСТУ 2665–94 «Засоби мийні синтетичні. Метод визначення мийної здатності» та густина при 20°C, г/см³ наведена в табл. 2.5

Таблиця 2.5

**Дослідження фізико-хімічних показників мийних засобів
технічного призначення**

Досліджувані зразки	Найменування показника якості				
	Показник концентрації водних іонів, одиниць рН	Густина при 20°C, г/см ³	В'язкість умовна, час витікання РЗМ із віскозиметра, хв	Мийна здатність, %	Рівень розкладу, %
№ 1	8,6	1,016	17	89 Задовільно	62
№ 2	2,03	1,16	20	93 Добре	61
№ 3	12,88	1,257	17	90 Добре	65
№ 4	1,9	1,009	10	96 Відмінно	60,5
№ 5	4,46	0,985	10	93 Добре	62
№ 6	12,5	1,25	17	96 Відмінно	63
№ 7	1,78	1,042	17	90 Добре	61,5

Метод визначення мийної здатності полягає в попередньому забрудненні бавовняного полотна за допомогою суміші речовин, а саме: сажі, соняшникової олії та подрібненого гематогену.

Цю суміш ретельно змішували у посудині з нержавіючої сталі та наносили на тканини. Потім досліджувані тканини висушували за температури 60°C, та розміщували їх в поліетиленовий пакет і залишали в ньому на 3 доби. Після цього наносили на забруднену поверхню тканини

досліджувані мийні засоби, після чого тканину промивали, прасували та оцінювали мийну здатність візуально за розробленою шкалою.

Мийна здатність РМЗ залежить від поверхнево-активних речовин (аніоноактивних, неіоногенних і амфотерних). Проте дуже важливу роль відіграють і мінеральні речовини, які створюють певне середовище та виконують багато інших функцій для підвищення мийної здатності. Залежно від виробника в РМЗ можуть міститися луки, сульфати, хлориди, карбонати, силікати натрію тощо.

За даними досліджень (табл. 2.5) було визначено мийну здатність згідно з вимогами ДСТУ 2665–94 «Засоби мийні синтетичні. Метод визначення мийної здатності», які повинні бути не менше 85% чистої поверхні після їхнього застосування. Оскільки оцінка проводилась візуально, було розроблену шкалу, за якою проводилась оцінка мийної здатності, що наведена нижче:

-0-85% - незадовільно

-85-90% - задовільно

-90-95% - добре

-95-100% - відмінно

Отже, дослідивши мийну здатність було виявлено, що всі зразки відповідають вимогам ДСТУ 2665–94. Досліджувані зразки 4 та 6 показали себе найкраще та отримали оцінку «відмінно», оскільки їхня мийна здатність становить 96%, найгіршу мийну здатність було виявлено в зразку 1, оскільки вона становила 89%; він отримав оцінку «задовільно».

Враховуючи дані аналізу (табл. 2.5) за показниками густини та в'язкості рідких мийних засобів (РЗМ), слід зазначити, що вони обумовлені вмістом різних компонентів та впливають на функціональність мийних засобів. Для в'язкості дуже важливі присутність згущувачів, природа вихідної сировини й технологія одержання РМЗ. Чим вища в'язкість, тим більша стабільність засобу й краща його якість. Крім того, в'язкі РМЗ легко дозувати – це не призводить до перевитрат засобу, що є економічним у

використанні. Дослідивши густину зразків, було виявлено, що всі досліджувальні зразки відповідають нормам ДСТУ 7261:2012. Було встановлено, що зразки 3 та 6 мають найбільшу густину 1,257 та 1,25 г/см³, що засвідчує кращу їхню якість.

Рівень біологічного розкладу є основним показником безпечності відповідно до Технічного регламенту мийних засобів, а тому суворо повинен відповідати його вимогам. Коливаючись від 60 до 65%, рівень повного біологічного розкладу за двоокисом вуглецю знаходиться у встановлених межах.

2.4. Вимоги до пакування та маркування для мийних засобів

Для упакування синтетичних миючих засобів застосовують барвисто оформлену тару (пачки, банки, кювети з полімерних матеріалів), розміри і форму якої затверджує художня рада підприємства-виробника.

Упаковуються порошкоподібні СМЗ в міцні, акуратно виготовлені коробки або герметичні пакети, а рідкі та пастоподібні - в банки та пляшки. Пакування повинне бути стійким до зовнішніх впливів і самої продукції. СМЗ дозволяється упакувати в різноманітне вторинне пакування - ящики дощаті, фанерні, з гофрованого картону, в пачки з обгорткового паперу. Маса брутто дерев'яних ящиків не повинна перевищувати 30 кг, ящиків з картону - 25, коробок і пачок - 10 кг. За упакування в контейнери товар укладають рядами, кришками вгору, порожнечі заповнюють прокладними матеріалами (сухими стружками, відходами паперу, картону). Первинне маркування повинно бути нанесено таким чином, щоб при механічних впливах воно не стиралося. На виробі вказують найменування підприємства-виробника та його товарний знак; найменування і призначення СМЗ; спосіб застосування; масу; найменування нормативної документації (НТД), на підставі якої випущено виріб; дату виготовлення і термін зберігання [37].

На вторинне пакування (ящики, пачки) наносять ті ж дані і, крім того, кількість одиниць фасування, масу, номер партії та пакувальника. На пакуванні рідких і пастоподібних препаратів вказують «Не кантувати», «Верх». При оцінці пакування синтетичних миючих засобів враховується його інформативність. Важливо, щоб на ньому було зазначено, для яких саме тканин засіб (порошок, рідина, паста) може застосовуватися, в яких режимах прання (замочування, кип'ятіння, ручне або машинне прання) може бути використаним, яке повинне бути його дозування в кожному з режимів прання, при якій температурі води воно повинне проводитися. Це перелік необхідної для споживача інформації, яка допоможе йому правильно підібрати пральний порошок [38].

Вся інформація, необхідна споживачеві, повинна бути доступною, вона може бути викладена або в друкованій формі, або у вигляді схеми. Але головне, щоб тлумачилася вона однозначно, була гранично ясною і зрозумілою.

СМЗ зазвичай довго зберігаються, за винятком засобів, що містять перекисні солі. На пакуванні таких засобів вказують місяць виготовлення і термін зберігання, оскільки ефективність їхньої дії через 6-9 місяців різко погіршується.

Термін придатності - не менше 9 місяців з дня виготовлення для СМЗ з хімічними вибілювачами або біодобавками, для решти видів продукції він не обмежений.

Зберігають СМЗ в закритих сухих чистих приміщеннях, захищаючи від впливу вологи і сонячних променів. Ящики і пачки укладають штабелями висотою не більше 1,2 м., залишаючи між ними проходи для циркуляції повітря.

Приміщення для зберігання повинні бути обладнані витяжною вентиляцією і протипожежними засобами. Синтетичні миючі засоби, як і всі інші товари побутової хімії, зберігаються окремо від інших товарів з дотриманням товарного сусідства [39].

Мийний засіб маркується шляхом нанесення на зовнішню поверхню пакування чи етикетку напису чіткими літерами, що не змиваються протягом строку придатності такого засобу, із зазначенням:

- найменування та інформації про призначення мийного засобу;
- торговельної марки (за наявності) або торговельного знака, найменування, місцезнаходження та номера телефону виробника мийного засобу або його уповноваженого представника;
- інформації про склад мийного засобу згідно з нижченаведеним переліком.

У разі коли масова частка фосфатів, фосфонатів, аніонних, катіонних, амфотерних, неіоногенних поверхнево-активних речовин, вибілювачів на основі кисню або хлору, етилендіамінтетраоцтової кислоти та її солей, нітрилтриоцтової кислоти та її солей, фенолів, зокрема галогенізованих, парадихлорбензолу, ароматичних, аліфатичних, галогенізованих вуглеводнів, мила, цеолітів, полікарбоксилатів становить більш як 0,2 відсотка складу мийного засобу, інформація про наявність у складі мийного засобу даних інгредієнтів зазначається в маркуванні у такому діапазоні масової частки:

- менш як 5 відсотків;
- від 5 до 15 відсотків;
- від 15 до 30 відсотків;
- понад 30 відсотків.

Інформація про наявність у складі мийного засобу таких інгредієнтів, як ензими, дезінфектанти, оптичні вибілювачі, запашні речовини (ароматизатори), консерванти, зазначається незалежно від їхньої масової частки [40].

- адреси, зокрема електронної пошти (за наявності), та номера телефону, за якими можна одержати технічний опис інгредієнтів;
- інструкції із застосування, заходів безпеки та спеціальних застережень згідно із законодавством, а в разі їх відсутності -

вимог, наведених у ДСТУ ГОСТ 31340:2009 “Попереджувальне маркування хімічної продукції. Загальні вимоги”;

- маси нетто чи об’єму;
- дати виготовлення;
- строку придатності;
- умов зберігання (в разі потреби).

У разі коли мийний засіб постачається нерозфасованим, інформація стосується:

- найменування та інформації про призначення мийного засобу;
- торговельної марки (за наявності) або торговельного знака, найменування, місцезнаходження та номера телефону виробника мийного засобу або його уповноваженого представника;
- адреси, зокрема електронної пошти (за наявності), та номера телефону, за якими можна одержати технічний опис інгредієнтів, повинна міститися в супровідній документації.

Маркування прального порошку повинне містити:

- інформацію про рекомендовану кількість та/або дозування мийного засобу в мілілітрах або грамах залежно від способу прання та/або миття, а також ступеня забруднення тканин та використання води різної жорсткості (м’якої, середньої та жорсткої) для одного чи двох циклів процесу прання;
- розмітку щодо дозування мийного засобу із застосуванням мірного кухля (за наявності) залежно від використання води різної жорсткості.

У разі використання мийних засобів, призначених для видалення складних забруднень, маса стандартного завантаження в пральну машину сухих тканин становить 4,5 кілограма, а засобів, призначених для прання так званих делікатних тканин, - 2,5 кілограма (у разі прання у воді середньої жорсткості).

Маркування мийного засобу для побутових посудомийних машин містить інформацію про стандартну дозу засобу в грамах або мілілітрах чи кількості таблеток для використання в основному циклі миття для завантаження посудомийної машини столовим набором на 12 персон, а також води різної жорсткості.

Маркування мийного засобу здійснюється згідно із законодавством про мови.

Маркування пакування рідкого мийного засобу не повинне містити графічного зображення продуктів харчування, зокрема фруктів, у разі, коли таке зображення може ввести споживача (користувача) в оману стосовно його застосування, крім випадків зображення продуктів харчування разом з речами побуту, що прямо вказують на призначення засобу [41].

Знак відповідності технічним регламентам згідно з описом знака відповідності технічним регламентам, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1184 “Про затвердження форми, опису знака відповідності технічним регламентам правил та умов його нанесення”, наноситься на зовнішню поверхню пакування чи етикетку мийного засобу, що пройшов оцінку відповідності згідно з Технічним регламентом. Знак відповідності наноситься таким чином, щоб він був видимим, розбірливим і незмивним.

Виробник мийного засобу забезпечує зберігання документації, що містить:

- результати випробувань біологічного розкладу поверхнево-активних речовин, що входять до складу мийного засобу;
- результати випробувань мийного засобу щодо вмісту в ньому фосфатів та інших сполук фосфору;
- технічний опис інгредієнтів

У технічному описі інгредієнтів зазначається їх перелік у такому діапазоні масової частки:

- понад 10 відсотків;

- від 1 до 10 відсотків;
- від 0,1 до 1 відсотка;
- менш як 0,1 відсотка.

Ароматизатор, ефірна олія або барвник вважаються єдиним інгредієнтом та жодний з їх складових компонентів не зазначається, крім тих алергенних ароматичних речовин, загальна концентрація яких у мийному засобі перевищує граничне значення.

У технічному описі зазначається загальна хімічна назва кожного інгредієнта або його назва відповідно до номенклатури Міжнародного союзу теоретичної та прикладної хімії (International Union of Pure and Applied Chemistry/IUPAC), реєстраційний номер інгредієнта, установлений Хімічною реферативною службою (Chemical Abstracts Service Registry/CAS), і назва інгредієнта відповідно до номенклатури Міжнародної номенклатури косметичних інгредієнтів (International Nomenclature of Cosmetic Ingredients/INCI) (за наявності), назва інгредієнта, визначена Державною фармакопеею України та/або Європейською фармакопеею (за наявності) [42].

Публікація технічного опису інгредієнтів

Виробники мийних засобів розміщують на веб-сайті технічний опис інгредієнтів, крім інформації про:

- діапазони масової частки;
- компоненти ароматизаторів, ефірних олій та барвників.

Для промислових мийних засобів така інформація зазначається у довідкових листках технічних даних.

Виробник мийного засобу забезпечує зберігання документації, що містить:

- інформацію про результати проведення згідно з цим Технічним регламентом випробувань на визначення здатності:
 - до повного біологічного розкладу поверхнево-активних речовин, що входять до складу мийного засобу;

- до первинного біологічного розкладу поверхнево-активних речовин, що входять до складу мийного засобу, які не пройшли випробування на визначення здатності до повного біологічного розкладу;
- технічний опис речовин, що входять до складу мийного засобу.

Виробник несе відповідальність за дотримання встановленого порядку проведення випробування мийного засобу.

Рішення, яке приймається на виконання Регламенту зокрема таке, що стосується обмеження введення продукції в обіг, повинно бути обґрунтованим та доводитися до відома зацікавлених сторін з одночасним повідомленням про встановлений законодавством порядок його оскарження [43].

Підставою для підготовки постачальником декларації в загальному випадку є технічна документація, яка повинна відповідати вимогам Технічного регламенту модулів оцінки відповідності, які використовуються для розроблення процедур оцінки відповідності затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 2016 р. № 95, а також ДСТУ ISO/IEC 17050-1:2006 «Оцінювання відповідності. Декларація постачальника про відповідність. Частина 1. Загальні вимоги (ISO/IEC 17050-1:2004, IDT)», ДСТУ ISO/IEC 17050-2:2006 «Оцінювання відповідності. Декларація постачальника про відповідність».

Згідно нормативної документації всі досліджувані зразки повинні мати маркування державною мовою і зручне пакування, якщо цього не дотримуватись, то продукція немає право допускатися до реалізації [44].

Виробниче маркування - текст, умовні позначення або малюнок, нанесені виготовлювачем (виконавцем) на товар і (або) упакування та (або) інші носії інформації.

Торговельне маркування - текст, умовні позначення або малюнок, нанесені продавцем на товарні або касові чеки, пакування і (або) товар.

Вимоги до торговельного маркування, порівняно з виробничим, до останнього часу були менше розроблені. Окремі вимоги до торгового маркування встановлюються Правилами продажу окремих видів продовольчих і непродовольчих товарів. Прийнятий нещодавно Закон України "Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини" чітко визначив умови маркування харчових продуктів.

При оцінці упаковки синтетичних миючих засобів враховується її інформативність. Важливо, щоб на упаковці було зазначено, для яких саме тканин порошок може застосовуватися, у яких режимах прання (замочування, кип'ятіння, ручне або машинне прання) може бути використаний. Яка повинна бути його дозування в кожному з режимів прання, при якій температурі води вона повинна проводитися. Це перелік необхідної для споживача інформації, яка допоможе йому правильно підібрати пральний порошок. Але головне, щоб тлумачилася вона однозначно, була гранично ясною і зрозумілою.

Приміщення для зберігання повинні бути обладнані витяжкою і протипожежними засобами. Синтетичні миючі засоби, як і всі інші товари побутової хімії, зберігаються окремо від інших товарів з дотриманням товарного сусідства.

Мийні засоби, зокрема пральні порошки, світова наука класифікує як найнебезпечніші для здоров'я людини і навколишнього середовища хімічні речовини зі всіх речовин, із якими споживач контактує у побуті. Це пояснюється їхнім масовим розповсюдженням, постійним (на протязі всього життя) контактом людини з миючими засобами, включаючи контакт шкіри людини з одягом, на якій є залишки токсичних компонентів пральних порошоків.

Метою застосування будь-якого технічного регламенту є захист життя та здоров'я людини, тварин, рослин, національної безпеки, охорони довкілля та природних ресурсів, запобігання недобросовісній практиці, а тому

встановлення відповідних чітких та прозорих правил і вимог є необхідною передумовою для досягнення зазначеної мети.

У досліджуваних зразків визначили правильність, відповідність вимогам щодо упакування та маркування, а отримані результати наведено у табл. 2.6

Таблиця 2.6

Дослідження пакування та маркування у досліджуваних зразків

Досліджувані зразки	Характеристика		
	Маркування	Пакування	Особливості зберігання
№ 1	Повне, відповідає всім вимогам нормативної документації.	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Фасується у флакони по 1000 мл., 5 л.	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Засіб зберігається в оригінальному пакуванні, при температурі +5°C до +25°C, недопускається пряме сонячне світло
№ 2	Повне, відповідає всім вимогам нормативної документації	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Фасується у флакони по 1000 мл. 5 л.	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Засіб зберігається в оригінальному пакуванні, при температурі +5°C до +25°C, недопускається пряме сонячне світло
№ 3	Повне, відповідає всім вимогам нормативної документації	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Фасується у каністри по 25,4 кг.	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Засіб зберігається в оригінальному пакуванні, при температурі +5°C до +25°C, недопускається пряме сонячне світло
№ 4	Повне, відповідає всім вимогам нормативної документації	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Фасується у каністри по 20,2 кг.	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Засіб зберігається в оригінальному пакуванні, при температурі +5°C до +25°C, недопускається пряме сонячне світло
№ 5	Повне, відповідає всім вимогам нормативної документації	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Фасується у каністри по 19,6 кг.	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Засіб зберігається в оригінальному пакуванні, при температурі +5°C до +25°C, недопускається пряме сонячне світло
№ 6	Повне, відповідає всім вимогам нормативної документації	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Фасується у каністри по 25,5 л.	Відповідає всім вимогам нормативної документації. Засіб зберігається в оригінальному пакуванні, при температурі +5°C до +25°C, недопускається пряме сонячне світло
№ 7	Повне, відповідає	Відповідає всім вимогам нормативної	Відповідає всім вимогам нормативної документації.

№ 7	Відпо відає	Відпо відає	Відпо відає	Відповід ає	Відпо відає	Відпові дає	Відповідає	Відповідає	Відповідає
--------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	------------	------------	------------

За результатами товарознавчої оцінки було виявлено, що зразки №1, призначений для видалення бруду та залишків харчових продуктів на внутрішніх та зовнішніх поверхнях холодильного обладнання, №2 засіб для очищення санітарно-технічного обладнання, №3 засіб для прання лікарняної білизни, № 4 засіб для пом'якшення тканини, спеціально розроблений для використання у спеціалізованих пральнях, № 5 засіб для посилення прання лікарняної білизни, №6 засіб для посудомийних машин, спеціально розроблений для використання в жорсткій воді, №7 засіб для посудомийних машин, має здатність видаляти відкладення солей жорсткості води відповідають вимогам стандарту і дають найкращі показники якості. Всі інші досліджувані зразки також відповідають вимогам технічного регламенту та мають національний знак відповідності на маркуванні. В ході виконання досліджень було виявлено, що мийна здатність цих зразків відповідає оцінці «відмінно» та «добре», що підтверджує високу якість товару.

Рівень біологічного розкладу досліджуваних зразків коливається від 60 до 65%, рівень повного біологічного розкладу за двоокисом вуглецю знаходиться у встановлених межах.

Таким чином, під час виконання досліджень, було проаналізовано чинники, що впливають на формування споживчих властивостей та якість СМЗ, до яких відносять: склад синтетичних мийних засобів та технологію їхнього виробництва. Було встановлено, що основними складовими сучасних мийних засобів є: ПАР, поліфосфати, перборат натрію, карбонат і силікат натрію, біодомішки, нейтральні солі, а також натуральні компоненти (натуральні ПАР, органічний гліцерин, ефірні олії, цеоліти тощо).

Проведена товарознавча оцінка синтетичних мийних засобів технічного призначення дозволяє зробити висновок про відповідність усіх

досліджуваних зразків вимогам ДСТУ 2665–94 та Технічного регламенту мийних засобів.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ЗА ІМПОРТУ МИЙНИХ ЗАСОБІВ ТЕХНІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТОВ «ЛІЗОФОРМ МЕДІКАЛ»

3.1. Критерії визначення коду мийних засобів згідно з УКТЗЕД

У першу чергу слід пам'ятати, що кожен конкретний товар повинен бути однозначно визначеним лише одним кодом УКТЗЕД. Але на практиці товари досить часто можуть класифікуватися одночасно за кількома критеріями. Деякі товари можуть бути класифіковані відповідно до матеріалу, з якого вони виготовлені, інші – в залежності від функції, для якої ці товари призначені і виконують. Це призводить до ситуації, коли один і той самий товар потрапляє одразу до декількох позицій УКТЗЕД. Зрозуміло, що положення, при якому залишається свобода вибору між матеріалом та функцією, несумісне з вимогами товарної номенклатури.

Для того, щоб правильно визначити єдину з кількох позицій, розроблені Основні правила інтерпретації УКТЗЕД. Ці Правила подаються в передмові до товарної номенклатури УКТЗЕД, тобто вони затверджуються Законом України «Про Митний тариф України» [45].

Оскільки УКТЗЕД побудована на основі Гармонізованої системи (ГС) опису та кодування товарів, тому вона використовує ті ж самі основні правила інтерпретації, які викладені в ГС.

Основних правил інтерпретації УКТЗЕД є шість:

- перші чотири регламентують порядок визначення товарної позиції (перші чотири знаки коду), визначають порядок віднесення товару до певної товарної позиції.
- п'яте правило стосується класифікації пакування, футлярів, тари тощо.
- шосте правило застосовується після того, як визначено товарну позицію.

Вказані правила застосовуються послідовно.

Сутність основного першого правила інтерпретації полягає в назві розділів, груп та підгруп наводяться лише для зручності користування. Для юридичних цілей класифікація товарів проводиться виходячи з найменувань товарних позицій і відповідних приміток до розділів чи груп і, якщо такі тексти найменування та примітки не вимагають іншого, відповідно до таких положень.

Отже, класифікація повинна здійснюватися, в першу чергу, відповідно до текстів найменувань товарних позицій або приміток до розділів та груп. Найменування товарних позицій і примітки мають однаковий статус, тому пріоритет надається текстам з найбільш точним описом товарів. Тільки якщо в найменуваннях товарних позицій або в примітках немає спеціальних вказівок на те, який товар входить до цих розділів, груп чи позицій або, навпаки, виключається з них, необхідно переходити до використання Основних правил інтерпретації УКТЗЕД.

Сутність основного другого правила інтерпретації складається з двох частин:

1. Будь-яке посилання в найменуванні товарної позиції на будь-який товар стосується також некомплектного чи незавершеного виробу

за умови, що він має основні характеристики комплектного чи завершеного виробу. Це правило стосується також комплектного чи завершеного виробу (або такого, що класифікується як комплектний чи завершений згідно з цим правилом), поданого незібраним чи розібраним.

Отже, це правило використовується для класифікації товарів у некомплектному, незавершеному, нескладеному або розібраному вигляді.

Некомплектні товари – це товари, у яких відсутні певні частини, відсутність яких не позбавляє товар готового виробу.

Незавершені товари – це неповністю виготовлені товари, які потребують технологічної обробки для того, щоб цей товар був готовим для використання.

Товари, які представлені незібраними та розібраними означають виробу, компоненти яких повинні складатися за допомогою простого кріпильного матеріалу (гвинтів, гайок, болтів тощо) або ж, наприклад, клепами чи зварюванням, тобто мається на увазі, що для складання потрібні лише прості складальні операції. Незібрані компоненти виробу, кількість яких перевищує потрібну для складання цього виробу, повинні класифікуватися окремо. Товари надаються до митного оформлення у незібраному або розібраному стані для зручності пакування, транспортування тощо [46].

2. Будь-яке посилання в найменуванні товарної позиції на будь-який матеріал чи речовину стосується також сумішей або сполук цього матеріалу чи речовини з іншими матеріалами або речовинами. Будь-яке посилання на товар з певного матеріалу чи сировини розглядається як посилання на товари, які повністю або частково складаються з цього матеріалу чи речовини.

Отже, що стосується сумішей або сполук матеріалів або речовин та товарів, що виготовлені з двох чи більше матеріалів або речовин. Воно стосується товарних позицій, в яких вказується матеріал або речовина, а

також до товарних позицій, де вказаний товар з конкретного матеріалу чи речовини. Це правило застосовується лише в тому випадку, якщо назви позицій та примітки до розділів і груп не вимагають іншого.

Сутність основного третього правила інтерпретації

Умовою його застосування є можливість класифікації товару, як мінімум, у двох товарних позиціях. Правило складається з трьох частин:

1. Перевага надається тій товарній позиції, в якій товар описується конкретніше порівняно з товарними позиціями, де дається більш загальний його опис. Однак, коли кожна з двох або більше товарних позицій стосується лише частини матеріалів чи речовин, які входять до складу суміші чи багатокомпонентного товару, або лише частини товарів, що надходять у продаж у наборі для роздрібно торгівлі, тоді ці товарні позиції вважаються рівнозначними щодо цього товару, навіть якщо в одній з них подається повніший або точніший опис цього товару.

Отже, згідно з правилом товар класифікується у тій товарній позиції, в текстовому описі якої товар описано більш конкретно по відношенню до інших товарних позицій, що розглядаються.

У випадку, коли кожна з двох або більше товарних позицій стосується лише частини матеріалів чи речовин, які входять до складу суміші чи багатокомпонентного товару, або лише частини товарів, що надходять у продаж у наборі для роздрібно торгівлі, тоді ці товарні позиції вважаються рівнозначними щодо цього товару, навіть якщо в одній з них подається повніший або точніший опис цього товару. Переходимо до застосування наступного правила [47].

2. Суміші, багатокомпонентні товари, які складаються з різних матеріалів або вироблені з різних компонентів, і товари, що надходять у продаж у наборах для роздрібно торгівлі, класифікація яких не може здійснюватися згідно з попереднім правилом, повинні класифікуватися за тим матеріалом чи компонентом, який визначає

основні властивості цих товарів, за умови, що цей критерій можна застосувати.

Отже, це правило застосовується лише у випадках класифікації:

- сумішей;
- багатокомпонентних товарів (комбінованих товарів), які виготовлені з декількох різних компонентів або декількох різних матеріалів;
- товарів у наборах для роздрібного продажу.

При застосуванні цього правила термін «товари, що надходять у продаж, наборах для роздрібною торгівлі», стосується товарів, які:

- складаються щонайменше з двох окремих виробів, які, на перший погляд, класифікуються за різними товарними позиціями. Тому, наприклад, шість виделок не можуть розглядатися як набір з точки зору цього правила;
- складається з продуктів чи виробів, які зібрані разом для задоволення конкретної потреби або виконання певної роботи. Сюди відносяться набори, які складаються із різноманітних харчових продуктів, призначених разом для використання при приготуванні певної страви;
- в цьому наборі упаковані таким чином (у коробках, ящиках тощо), що вони не потребують перепакування при продажу покупцеві.

Згідно з правилом товари у наборі повинні класифікуватись за кодом того товару, який надає набору основну характерну ознаку (об'єм, кількість, маса, вартість, функція).

3. Товар, класифікацію якого не можна здійснити відповідно до попередніх правил, повинен класифікуватися у товарній позиції з найбільшим порядковим номером серед товарних позицій, які розглядаються.

Це крайній вихід для розв'язання складних випадків, коли жодна товарна позиція не дає більш чіткого визначення і не вдається виокремити матеріал або компонент, який надає товару його специфічного характеру.

Значна частина подібних товарів, до яких застосовується це правило, складається з двох або більше матеріалів, що мають однакове значення (за ваговими або вартісними характеристиками) [48].

Сутність основного четвертого правила інтерпретації полягає в тому, що товар, який не може бути класифікований згідно з вищенаведеними правилами, класифікується у товарній позиції, яка відповідає товарам, що найбільше подібні до тих, що розглядаються.

Тобто четверте правило розповсюджується на товари, які не можуть бути класифікованими за попередніми правилами. Цим правилом товари, що класифікуються, необхідно зіставити з схожими товарами, щоб визначити товари, які найбільш близькі до них. Звичайно, що схожість може залежати від багатьох факторів [49].

Оскільки товарна номенклатура включає всі матеріали та майже всі функції, слід зазначити, що загальне правило інтерпретації 4 застосовується досить рідко.

Сутність основного п'ятого правила інтерпретації складається з двох частин:

1. Футляри для фотоапаратів, музичних інструментів, зброї, креслярського приладдя, прикрас, а також подібна тара, яка має особливу форму і призначена для зберігання відповідних виробів або набору виробів, придатні для тривалого використання разом з виробами, для яких вони призначені, класифікуються разом з упакованими в них виробами. Однак це правило не поширюється на тару (упаковку), яка становить разом з виробом одне ціле і надає останньому іншої властивості.

Це правило розповсюджується лише на такі футляри, контейнери та подібні вироби, які:

- мають форму або підігнані таким чином, щоб містити конкретний виріб чи набір виробів, тобто вони сконструйовані спеціально під

конкретний вид виробу. Деякі з контейнерів повторюють форму виробів, які вони містять;

- придатні для тривалого використання, тобто вони мають довговічність таку ж саму, як і вироби, для яких вони призначені. Ці контейнери також служать для забезпечення збереження виробів у той час, коли останні не використовуються (наприклад, під час перевезень чи зберігання). Ці ознаки відрізняють їх від звичайної упаковки;

- подаються до митного оформлення разом з виробами, для яких вони призначені. Для зручності їх транспортування футляри і вироби, для зберігання яких ці футляри призначені, можуть бути упаковані окремо;

- продаються, як правило, разом з виробом;

- не розкривають в цілому основної ознаки товару.

2. Відповідно до попереднього правила, тару разом з товарами, які в ній містяться, слід класифікувати разом з цими товарами, якщо вона належить до такого типу тари, яка зазвичай використовується для упакування цих товарів. Однак, це положення є необов'язковим, якщо ця тара (упаковка) придатна для повторного використання [50].

Отже, згідно з цим правилом пакування, що придатне для повторного використання, класифікується не за товарним кодом товару, який знаходиться в цьому пакуванні, а у відповідній товарній позиції, в найменуванні якої зазначена ця упаковка.

Сутність основного шостого правила інтерпретації для юридичних цілей класифікація товарів у товарних підпозиціях, товарних категоріях і товарних підкатегоріях здійснюється відповідно до назви останніх, а також приміток, які їх стосуються, з урахуванням певних застережень, положень вищенаведених правил за умови за умови, що порівнювати можна лише назви одного рівня деталізації. Для цілей цього правила також можуть застосовуватися відповідні примітки до розділів та груп, якщо не обумовлене інше [51].

Якщо при класифікації товару визначено товарну позицію, то при подальшій детальній класифікації на рівні підпозицій, категорій чи підкатегорій необхідно застосовувати це правило.

Отже, в першу чергу визначається товарна позиція, текстовий опис якої конкретно описує товар. При цьому враховуються примітки до розділів і груп. В межах визначеної товарної позиції послідовно визначається товарна підпозиція, товарна категорія та товарна підкатегорія, текстовий опис яких відповідає товару. Якщо не існує товарної позиції, текстовий опис якої конкретно описує товар, виключно послідовно застосовуються Основні правила інтерпретації класифікації товарів - від другого до четвертого (лише у випадку неможливості застосування попереднього правила допускається застосування наступного). Для класифікації особливої тари, в якій представлений товар, використовується правило 5. У разі відсутності такої тари цей етап пропускається. Для визначення товарного угруповання (товарної підпозиції, товарної категорії, товарної підкатегорії) в рамках визначеної товарної позиції застосовується правило 6.

3.2. Характеристика зовнішньоекономічної та фінансово-господарської діяльності та особливості постачання мийних засобів ТОВ «Лізоформ Медікал» за імпорту

Товариство з обмеженою відповідальністю «Лізоформ Медікал Медікал» зареєстроване Печерською районою у м. Києві державною адміністрацією 31.10.2008 р. за № в ЄДР 1 070 102 0000 035012 і діє у відповідності до Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, законів України «Про господарські товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та інших законодавчих актів України, а також Статуту підприємства, який є його єдиним установчим документом.

Товариство є юридичною особою за законодавством України з дня його державної реєстрації. Товариство має цивільну правоздатність та

дієздатність, самостійний баланс, діє на засадах повного господарського розрахунку, відкриває розрахунковий та інші рахунки, в тому числі і валютні, в установах банків, круглу печатку зі своїм найменуванням, кутовий штамп та інші штампи, фірмові бланки та емблему зі своїм найменуванням, товарний знак та виробничу марку продукції та послуг, що ним впускається або надається, інші необхідні реквізити.

Товариство може створювати в Україні та за її межами філії, представництва, інші відособлені підрозділи, засновувати власні приватні підприємства або господарські товариства, які повністю належать Товариству (дочірні підприємства), бути засновником інших підприємств і господарських товариств та вступати з ними та іншими підприємствами в об'єднання, займатися зовнішньоекономічною діяльністю в порядку, встановленому законодавством України, створювати спільні підприємства з іноземними суб'єктами господарської діяльності.

Філії, представництва та інші відособлені підрозділи діють на підставі положень про них, затверджених Товариством, а дочірні підприємства – на підставі статутів, затверджених Товариством.

Відповідно до Довідки з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, ТОВ «Лізоформ Медікал Медікал» має право здійснювати такі види діяльності за КВЕД:

- Код КВЕД 20.41 Виробництво мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування;
- Код КВЕД 21.10 Виробництво основних фармацевтичних продуктів (основний);
- Код КВЕД 21.20 Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів;
- Код КВЕД 46.45 Оптова торгівля парфумними та косметичними товарами;
- Код КВЕД 46.46 Оптова торгівля фармацевтичними товарами;
- Код КВЕД 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

Товариство самостійно планує свою виробничо-господарську діяльність та іншу діяльність. Основою планів є договори, в тому числі, але не обмежується цим, договори цивільно-правового характеру, які укладаються з суб'єктами підприємницької діяльності та приватними особами.

Товариство має право придбати майно, передавати своє майно філіям, представництвам, іншим відособленим підрозділам та дочірнім підприємствам, продавати і передавати в безоплатне користування іншим підприємствам, організаціям та установам, а також окремим громадянам належне йому майно і кошти, обмінювати, здавати в оренду, передавати безкоштовно належні йому будинки, споруди, устаткування, транспортні засоби, інвентар, сировину та інші матеріальні цінності, списувати їх з балансу [52].

Товариство виконує роботу і надає послуги установам, організаціям, суб'єктам господарської діяльності та громадянам за договірними цінами.

Товариство використовує працю громадян, приймаючи їх на роботу за контрактом або укладаючи з ними трудові договори чи договори цивільно-правового характеру, а також створюючи тимчасові творчі, виробничі та інші колективи.

Товариство відповідає за своїми зобов'язаннями всім своїм майном.

Держава, її органи та установи не несуть відповідальності за зобов'язаннями Товариства, а Товариство не несе відповідальності за зобов'язаннями держави, її органів та установ.

Товариство не відповідає за зобов'язаннями Учасників Товариства. Учасники Товариства відповідають за зобов'язаннями Товариства тільки в межах своїх вкладів до статутного капіталу.

Учасник, який не повністю вніс свій вклад, відповідає за зобов'язаннями Товариства також у межах невнесеної частини вкладу.

Місцезнаходження Товариства: 01133 м. Київ, вул. Щорса 31, офіс 314.

Товариство створене з метою здійснення торговельної, виробничої, інноваційно-посередницької, консультаційної, інжинірингової, транспортної, рекламної, медичної, юридичної, культурно-освітньої та іншої діяльності, щ не суперечить чинному законодавству України.

Проаналізуємо фінансово-господарську діяльність ТОВ «Лізоформ Медікал» на основі даних фінансової звітності організації. Динаміку показників підприємства представлено в табл.3.1

Таблиця 3.1

Динаміка активів ТОВ «Лізоформ Медікал» у 2013-2017 рр. тис.грн.

Стаття	Період					Абсолютне відхилення					Відносне відхилення, %				
	2013	2014	2015	2016	2017	2014/	2015/	2016/	2017/	2017/	2014/	2015/	2016/	2017/	
						2013	2014	2015	2016	2013	2013	2014	2015	2016	2013
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	175603	178965	168503	185902	193097	3362	-10462	17399	7195	17494	101,9	94,2	110,3	103,9	110,0
Інші операційні доходи	1256	2478	5496	9353	2412	1222	3018	3857	-6941	1156	197,3	221,8	170,2	25,8	192,0
Разом доходи	176859	181443	173999	195255	195509	4584	-7444	21256	254	18650	102,6	95,9	112,2	100,1	110,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	145896	158962	145693	168482	169064	13066	-13269	22789	582	23168	109,0	91,7	115,6	100,3	115,9
Інші операційні витрати	3698	4896	5489	11490	8312	1198	593	6001	-3178	4614	132,4	112,1	209,3	72,3	224,8
Інші витрати	11	20	44	7	55	9	24	-37	48	44	181,8	220,0	15,9	785,7	500,0
Разом витрати	149605	163878	151226	179979	177431	14273	-12652	28753	-2548	27826	109,5	92,3	119,0	98,6	118,6
Фінансовий результат до оподаткування	2036	2985	2156	3048	2584	949	-829	892	-464	548	146,6	72,2	141,4	84,8	126,9
Податок на прибуток	366,48	537,3	388,08	548,64	465,12	170,82	-149,22	160,56	-83,52	98,64	146,6	72,2	141,4	84,8	126,9
Чистий прибуток (збиток)	1669,52	2447,7	1767,92	2499,36	2118,88	778,18	-679,78	731,44	-380,48	449,36	146,6	72,2	141,4	84,8	126,9

Як наведено в табл.3.1 компанія ТОВ «Лізоформ Медікал» працює в прибуток за всі досліджувані періоди, це говорить про стабільний дохід та надійність компанії.

Проаналізувавши табл.3.1 спостерігаємо динаміку чистого прибутку рис.3.1.

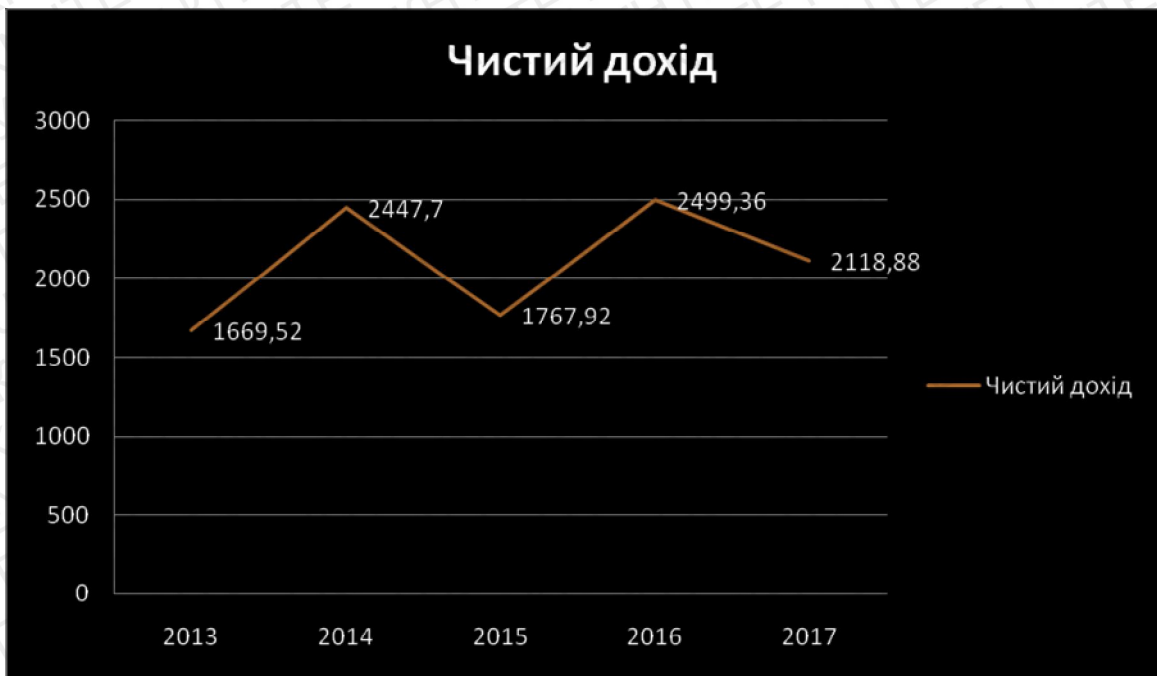

Рис. 3.1 - Динаміка чистого прибутку ТОВ «Лізоформ Медікал»

На рис. можна зазначити, що у період з 2013 по 2014 рр. відбувається стрімкий зріст чистого прибутку на 46,6%.

Якщо звертатись до статистики, після стрімкого зростання зазвичай спостерігається невеликий спад.

У 2015 році спостерігається очікувана зменшена продуктивності компанії та у супровід цьому падає чистий прибуток на 27,8%.

В 2016 році знову відбувається зріст прибутку на 41,4 % у порівнянні з 2015 роком, та навіть перевищує на 2,1% піковий зріст, який відбувся у 2014 році

У 2017 році чистий прибуток знову очікувано зменшився на 15,2 % в порівнянні з попереднім періодом.

Отже динаміка чистого прибутку хаотична, не стабільна є зростання та спадання, але дуже різких та неочікуваних моментів не спостерігається, компанія отримує прибуток, працює без збитків.

Оскільки підприємство займається зовнішньоекономічною діяльністю та співпрацює з різними країнами, розглянемо динаміку географічної структури імпорту ТОВ «Лізоформ Медікал» наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Динаміка географічної структури імпорту ТОВ «Лізоформ Медікал» у 2013-2017 рр.

Країни	Обсяг імпорту, тис. грн.					Абсолютне відхилення					Відносне відхилення, %				
	2013	2014	2015	2016	2017	2014/ 2013	2015/ 2013	2016/ 2013	2017/ 2013	2017/ 2013	2014/ 2013	2015/ 2013	2016/ 2013	2017/ 2013	2017/ 2013
Франція	90	100	77	98	111	10	-23	21	13	21	111,1	77,0	127,3	113,3	123,3
Італія	110	150	160	130	190	40	10	-30	60	80	136,4	106,7	81,3	146,2	172,7
Німеччина	89	81	77	91	88	-8	-4	14	-3	-1	91,0	95,1	118,2	96,7	98,9
Китай	60	40	55	61	64	-20	15	6	3	4	66,7	137,5	110,9	104,9	106,7
Польща	55	44	69	71	70	-11	25	2	-1	15	80,0	156,8	102,9	98,6	127,3
Усього	404	415	438	451	523	11	23	13	72	119	102,7	105,5	103,0	116,0	129,5

Обсяг імпорту в 2017 році зріс порівняно з 2013 роком на 119 тис. грн. Це сталося за рахунок збільшення обсягу імпорту з країн Європи та Азії. Протягом всього досліджуваного періоду обсяг імпорту зростає, що й спостерігається і до сьогодні та зображено на рис. 3.2.

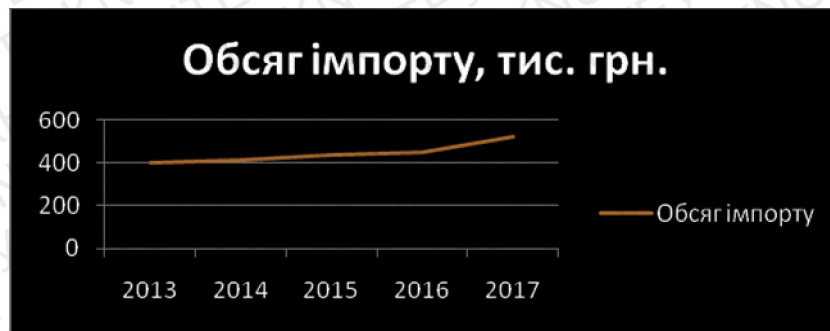

Рис. 3.2 - Динаміка обсягу імпорту компанії ТОВ «Лізоформ Медікал»

Проаналізувавши географічну структуру, можемо зробити висновок, що ТОВ «Лізоформ Медікал» співпрацює переважно з країнами, які є одні з лідерів в відповідних категоріях продуктів, які вони імпортують. Для кращого бачення ситуації проаналізуємо питому вагу країн імпорту на ТОВ «Лізоформ Медікал» відображено у табл.3.3 та рис. 3.3.

Таблиця 3.3

Частка країн імпорту на ТОВ «Лізоформ Медікал» в 2013-2017 роках, %

Країни	2013	2014	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення, 2017/2013
Франція	22,3	24,8	19,1	24,3	23,5	1,2
Італія	27,2	37,1	39,6	32,2	36,0	8,8
Німеччина	22,0	20,0	19,1	22,5	14,8	-7,2
Китай	14,9	9,9	13,6	15,1	15,8	1,0
Польща	13,6	8,2	8,7	6,0	9,8	-3,8

З аналізу питомої ваги країн імпорту на ТОВ «Лізоформ Медікал» в 2013-2017 роках спостерігаємо позитивну динаміку зростання частки імпорту товарів з Італії на 8,8 тис. грн., що є найбільшим показником. Зростання відбулось також по частці Франції на 1,2 тис. грн., Китаю на 1 тис. грн. В Німеччині, частка зменшилась на 7,2 тис. грн в 2017 році порівняно з 2013, а в Польщі на 3,8 тис. грн.

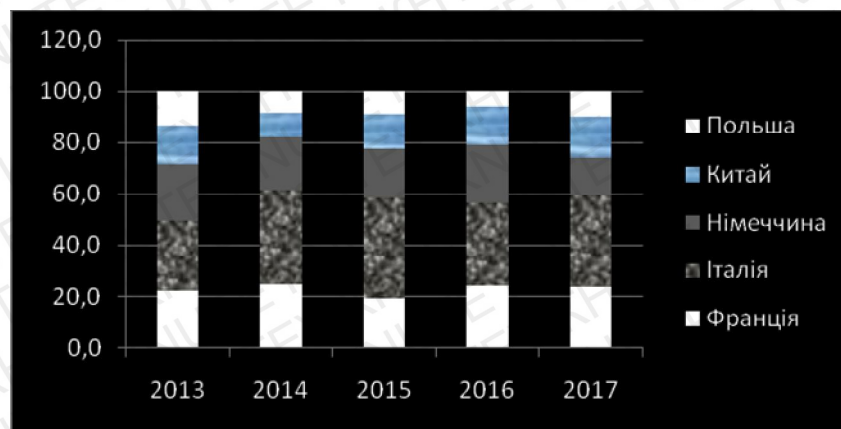

Рис. 3.3 - Частка країн імпорту на ТОВ «Лізоформ Медікал» в 2013-2017 роках, %

Зростання частки Італії, Франції та Китаю в структурі імпорту стало можливим завдяки зменшенню частки Німеччини та Польщі, що спричинено наявністю більш вигідних комерційних пропозицій.

3.3. Оцінка ефективності операцій за імпорту мийних засобів ТОВ «Лізоформ Медікал»

Щоб краще зрозуміти механізм організації імпорتنих операцій на ТОВ «Лізоформ Медікал», розглянемо схему організаційної структури, зображена на рис.3.4

Рис. 3.4 - Організаційна структура ТОВ «Лізоформ Медікал»

Оскільки ТОВ «Лізоформ Медікал» займається зовнішньоекономічною діяльністю, імпортні операції здійснюються згідно механізму на рис. 3.5.

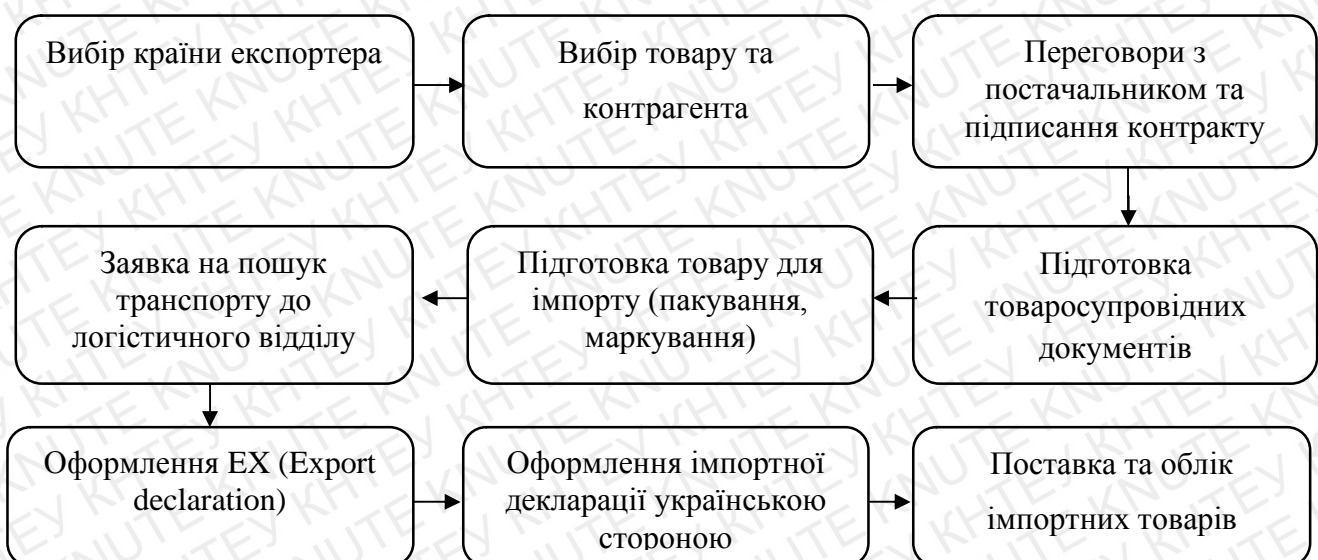

Рис. 3.5 - Схематичне зображення імпортної операції на ТОВ «Лізоформ Медікал»

Вибір товару та контрагента. Для того, щоб вибрати товар для імпорту, необхідно вивчити попит на даний вид товару, ціни, звички покупців, присутність на ринку конкурентів, тощо. Надалі, потрібно знайти постачальників даного товару та порівняти умови, на яких вони згодні працювати, ціни на аналогічні товари, обговорити можливі знижки та способи сприяння, що може надати постачальник для просування його товару на ринку України.

Вдалий вибір іноземного контрагента має важливе значення для забезпечення ефективності ЗЕД, попередження фінансових втрат [52].

При виборі фірми, в першу чергу необхідно вивчити різні аспекти діяльності потенційних партнерів, а саме:

- технологічний (вивчити технічний рівень продукції фірми, рівень її технологічної бази і виробничі можливості);
- науково-технічний (вивчити організацію НДДКР і витрат на них);
- організаційний (організацію управління фірми, враховуючи ЗЕД);
- економічний (дати оцінку фінансового становища фірми);
- правовий (вивчити норми і правила, що діють в даній країні і мають відношення до співробітництва з потенційним партнером) [53].

Для детального вивчення потенційних контрагентів потрібна відповідна інформація. На іноземних ринках є цілий ряд джерел, які володіють інформацією про організації. Серед них найбільш цікавими є довідники, публікації (річні звіти, каталоги, ювілейні та рекламні видання, проспекти). Наявні також матеріали спеціалізованих інформаційних компаній, періодичної преси, довідки банків, статистичні публікації окремих країн і спеціалізованих органів ООН про стан економіки окремих країн [54].

Переговори з постачальником та підписання контракту. Підписання зовнішньоекономічного контракту являє собою цілий ряд дій сторін (контрагентів) під час узгодження його умов. Початковим етапом є попередні переговори. На ТОВ «Лізоформ Медікал» переговори з постачальником

ведуть менеджери ЗЕД у формі ділової переписки або особистої зустрічі у головному офісі, потім зовнішньоторговельний контракт узгоджується з юридичним відділом.

Найбільшу увагу на ТОВ «Лізоформ Медікал» приділяють таким пунктам контракту, як спосіб платежу та місце проведення арбітражу.

Способи платежів відрізняються в залежності від співвідношення у часі моменту оплати товару та його реальної поставки. Платежі та підприємстві можуть здійснюватися, авансом і в кредит [55].

Платіж у кредит (післяплата) для організації імпортерських операцій на ТОВ «Лізоформ Медікал» є найбільш прийнятним способом оплати товару та передбачає первісну поставку товарів експортером із наступним виконанням фінансових зобов'язань імпортером.

Авансовий платіж (передплата) для організації імпортерських операцій на ТОВ «Лізоформ Медікал» є не вигідним та використовується рідко та у тих випадках, коли з постачальником немає довготривалих стосунків. Даний вид розрахунку передбачає оплату покупцем за контрактними зобов'язаннями до моменту передавання йому товаророзпорядчих документів і самого товару, а тому він є гарантією для продавця від збитків у ситуації, коли покупець відмовляється від продукції, яка являється предметом контракту.

Після того, як менеджер ЗЕД отримує сформоване замовлення від відділу комерції, він має його узгодити з постачальником та підписати специфікацію. Підписуючи специфікацію постачальник підтверджує, що має змогу поставити покупцю кількість товару, що зазначена у документі.

В обов'язки менеджера ЗЕД входить підготовка товаро-супровідних документів. У стандартний пакет документів на ТОВ «Лізоформ Медікал» входять:

- інвойс;
- пакувальний лист;
- декларація виробника.

Вищезгадані документи менеджер готує у форматі excel та відправляє на підпис постачальнику. Оригінали цих документів є обов'язковими для пред'явлення митному інспектору, тому постачальник передає документи водієм або надсилає поштою до головного офісу на ім'я відповідального менеджера.

Після повідомлення про готовність товару від постачальника, імпортер починає пошук транспортного засобу із звернення до відділу логістики. Найбільш поширеним та часто використовуваним видом транспорту є вантажівка. Для замовлення такого транспорту необхідно повідомити кількість вантажу, його вагу, особливості завантаження товару, та маршрут в залежності від місця, де відбувається митне очищення товару для експорту, необхідності консолідувати вантажі та стікерувати товари. Для продовольчих товарів вадливо дотримуватися температурного режиму, адже даний вид продукції може стати непридатними для вживання людиною [56].

У день завантаження товару перевізник має надати постачальнику бланк Міжнародної автомобільної накладної - CMR, за правильність заповнення якого відповідальність несе сам перевізник.

На ТОВ «Лізоформ Медікал» найбільша частина товарів імпортується з країн Європи, тому менеджери ЗЕД щодня працюють з сертифікатом Євро 1 для підтвердження країни походження товару та отримання преференції .

У випадку відсутності сертифіката товар пропускається через митний кордон України лише в разі сплати мита за повними ставками. Але, якщо сума інвойсу складає менше 6000\$, то для отримання преференції достатньо пред'явлення оригіналу інвойсу.

Оформлення EX (Export declaration), згідно Інкотермс 2010, це обов'язок постачальника за використання всіх умов крім EXW. Тому у більшості випадків імпортер менеджери на ТОВ «Лізоформ Медікал» не контролюють оформлення EX.

ЕХ дає можливість продавцеві товару підтвердити нульову ставку ПДВ, а покупцеві підтвердити заявлену вартість товару в процесі імпортного митного оформлення [57].

ЕХ, разом із сертифікатом походження, постачальник зазвичай оформлює на митниці у день відвантаження товару [58].

Усі вантажі, що імпортуються ТОВ «Лізоформ Медікал» підлягають обов'язковому страхуванню, адже імпортна операція зазвичай пов'язана з багатьма ризиками [59]. Основні причини ризиків що може зазнати ТОВ «Лізоформ Медікал» під час імпортних операцій:

- Некоректне оформлення контрагентом товаросупровідних документів;
- Зниження темпів виробництва постачальника, що призводить до нестачі потрібної кількості товару на дату завантаження;
- Невиконання зобов'язань постачальником по поставці замовлення;
- Зміна валютного курсу;
- Нестабільність законодавства з питань митного оформлення товарів;
- Значні часові витрати на оформлення товарів в пунктах пропуску через митні кордони;
- Ввідмова інспектора СЕС (санітарно-епідеміологічної служби) прийняти документи постачальника для проходження СЕС контролю [60].

Після перетину кордону України, імпортер має здійснити облік імпортних товарів.

Облік імпортних товарів має ряд особливостей, до яких належить:

- формування вартості імпортованих товарів з урахуванням наступних витрат:
 - митні платежі;
 - витрати на сертифікацію імпортних товарів;
 - витрати на страхування товарів;

- витрати на маркування;
- витрати на зберігання товарів на складі;
- транспортні витрати.
- організація аналітичного обліку за найменуваннями, кількістю товарів, облікових партіях,
- розрахунок вартості імпортованих товарів залежить від курсу НБУ та від послідовності розрахунків за імпортовані товари:
 - у випадку, якщо перша подія є отримання товарів, їх вартість відображається в обліку за курсом НБУ на дату отримання товарів (курс митної декларації) [61].

Щоб ретельніше розглянути ефективність працівників можна спостерігати за контрактною вартістю, оскільки ця вартість може коливатися, як в більш вигіднішу сторону для компанії, так і в менш. Це залежить від професіоналізму працівників і вміння вести ділові переговори за знижки та відстрочку платежів.

Таблиця 3.4

Розрахунок ефективности імпорту за імпортним контрактом з ТОВ «Дайверсі»

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення, 2019/2023	
						абсолютне	Відносне, %
Контрактна вартість	1024	1777	1696	1800	1556	532	51,95
Митна вартість	3024	3777	3696	3800	3556	532	17,59
Сума митних платежів, сума ввізного мита	967,7	368,0	1182,7	1216,0	1137,9	170,24	17,59
сума ПДВ	302,4	377,7	369,6	380	355,6	53,2	17,59
сума ПДВ	665,3	830,9	813,1	836,0	782,3	117,04	17,59
Витрати на транспортування продукції територією України	10	11	12	12,5	13	3	30,00
Витрати, пов'язані з реалізацією імпортованої продукції на внутрішньому ринку	7,4	8,3	9,1	9,5	10,5	3,1	41,89
Повна собівартість імпортованої продукції	4009,08	4164,3	4899,82	5038	4717,42	708,34	17,67
Чистий дохід від реалізації імпортованої продукції на внутрішньому ринку	1089,6	1940	1802	2030	1986	896,4	82,27
Ефект від імпорту	2919,48	2224,3	3097,82	3008	2731,42	-188,06	-6,44
Коефіцієнт ефективності імпорту	1,06	1,09	1,06	1,13	1,28	0,21	19,95

Отже, менеджер з постачання приймає ключову роль в підприємстві ТОВ «Лізоформ Медікал» в своєчасному та вигідному постачанні мийних

засобів технічного призначення, та несе безпосередньо відповідальність за це. Також помітно, що є певні проблеми в компанії з цим відділом.

3.4. Напрями вдосконалення ефективності та товарознавчої оцінки мийних засобів за імпортою діяльності ТОВ «Лізоформ Медікал»

Проблеми організації імпортою операцій, які характерні ТОВ «Лізоформ Медікал», відображено на рис. 3.6.

Рис. 3.6 - Проблеми організації імпортою операцій на ТОВ «Лізоформ»

1. Відсутність організаційної єдності серед підрозділів ТОВ «Лізоформ Медікал», тобто однакового розуміння процесів.

2. У своїй діяльності відділ імпорту не в повному обсязі використовує нові інформаційні технології, що зповільнює процес здійснення імпортою операцій.

3. Значна втрата часу через довгий пошук транспорту, особливо для консолідованих вантажів з великою кількістю місць завантаження та втрата фінансових ресурсів, адже часто перевізники згодні працювати лише за не виправдано високі кошти через свою надмірну зайнятість у певний сезон.

4. Використання непрямого імпорту призводить до зменшення ефективності імпортою операції, адже плата посереднику передбачає додаткові затрати.

Таким чином можна запропонувати методи та інструменти

підвищення ефективності імпорتنих операцій, а саме:

1. Використовувати логістичний системний підхід до операцій;
2. Створити інтегровану систему отримання та обміну інформацією;
3. Реструктуризувати підрозділ ЗЕД.

Комплекс заходів, напрями вдосконалення і очікуваний результат від конкретних заходів, які плануються втілитись в життя на ТОВ «Лізоформ Медікал» наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Напрями удосконалення організації імпорتنих операцій на ТОВ
«Лізоформ Медікал»**

Напрями вдосконалення	Заходи	Очікуний результат
Автоматизація процесу імпорتنих операцій	Встановлення нового програмного забезпечення	Спрощення взаємодії між підрозділами задля пришвидшення організації імпорتنих операцій
Логістичний системний підхід в імпорتنих операціях	Пошук нових, більш дешевих перевізників, оренда авто	Скорочення витрат на транспортування продукції.
Реструктуризація підрозділу ЗЕД	Правильний розподіл обов'язків.	Покращення функціональності підрозділу ЗЕД.

Отже, досвід теоретичних доробок з питань управління зовнішньоекономічною діяльністю, а також проведений аналіз організації управління ЗЕД у ТОВ «Лізоформ Медікал» дозволяють зробити певні висновки про недоліки процесу здійснення імпорتنих операцій і необхідність розробок нових заходів щодо їх удосконалення в аналізованому об'єкті дослідження.

У зв'язку з цим запропоновані наступні шляхи удосконалення:

- удосконалити процес організації управління ЗЕД шляхом реорганізації підрозділу, що займається ЗЕД.
- організувати переробку існуючої локальної інформаційної мережі на автономну мережу, розробити нове програмне забезпечення.

В процесі організації імпорتنих операцій менеджер ЗЕД повинен здійснювати постійний зв'язок з іншими структурними підрозділами

підприємства, які наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Розробка системи взаємозв'язків відділу ЗЕД з іншими структурними підрозділами

Отримує	Надає
Комерційний відділ - комерсант	
1.Річні та квартальні плани реалізації продукції. 2.Ціни по кожному виду продукції.	1.Щомісячний звіт про виконання плану поставок по видам продукції.
Імпортний відділ - старший менеджер	
1. Технічні умови на приймання готової продукції від постачальників, її пакування, зберігання, транспортування.	1.Особливі вимоги постачальників до реалізації продукції.
З заступником директора по маркетингу	
1.Стан та прогнози розвитку попиту на продукцію на внутрішньому ринку, відомості про проведення ярмарок.	1. Відомості про укладені договори на поставку продукції, дані про відмови від продукції, поквартальні дані про кількість продукції, що поставляється.
Бухгалтерія - бухгалтер	
1. Квартальні підсумкові дані про рух продукції. Підсумки інвентаризації готової продукції. Дані про наявність на складі готової продукції у сумарному вираженні на 1-е число кожного місяця.	1.Комплект товарно-транспортних документів, прикладні до них документи на відвантаження готової продукції. 2.Рахунки на продукцію, що відвантажується, податкові накладні.
<i>Продовження таблиці 3.5</i>	
Юридичний відділ - юрист	
1.Завізовані проекти наказів, розпоряджень та інших документів правового характеру або проекти вказаних актів без візи, але із заключеннями про невідповідність законодавству окремих положень з пропозиціями про законний порядок вирішення питань, що розглядаються; завізовані проекти господарських контрактів;	1. Проекти наказів, розпоряджень, інших документів правового характеру для перевірки їх на відповідність вимогам законодавства та візування, проекти господарських договорів для перевірки їх відповідності вимогам законодавства та візування, претензії чи позови до контрагентів з приводу неналежного виконання договірних зобов'язань підприємством для дачі заключень чи підготовки відповіді;
2.Підготовлені претензії чи позови до інших підприємств про усунення виявлених при перевірці	2.Документи, довідки, розрахунки та інші відомості, необхідні для виконання покладених на юридичну службу завдань; копії розпоряджень при перевірці порушень.
З начальником транспортної дільниці	
1. Транспорт для відправлення готової продукції, вантажників для навантаження та експедиторів для супроводження вантажу.	1. Заявки на необхідні транспортні засоби.
З заступником по фінансам	

1. Повідомлення банку про виставлені замовниками акредитиви (для виконання). 2. Повідомлення про покупців, що допустили прострочку оплати рахунків або відмовилися від їх акцепту. 3. Щоденні виписки банку про надходження грошових коштів. 4. Виписки про надходження грошових коштів через касу підприємства. 5. Дані про дебіторську та кредиторську заборгованість щотижнево. 6. Дебіторська та кредиторська заборгованість щотижнево.	1. Необхідну інформацію на відвантажену продукцію.
Відділ персоналу – спеціаліст з персоналу	
1. Штатний розклад. 2. Річні та перспективні плани потреб в кадрах, вказівки з питань підбору, розстановки кадрів.	1. Звітність з питань руху, підбору, розстановки та виховання кадрів. 2. Пропозиції по проектах штатних розкладів та удосконаленню організації та нормування праці.
Відділ охорони праці – інженер з техніки безпеки	
1. Настанови та вказівки по усуненню порушень норм та правил з охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії.	1. Звіти про виконання настанов і вказівок та інших контролюючих органів з питань охорони праці та техніки безпеки й усунення порушень правил.

Для оптимізації роботи співробітників планується розробити внутрішню програму на прикладі 1С Підприємство, з значно потрібнішими характеристиками. У даній програмі відображаються всі замовлення та їх статус. Менеджер ЗЕД заповнює необхідну інформацію про замовлення, що після повідомлення постачальника про готовність товару відображається відділу логістики. Декларанти починають працювати з замовленням після того, як відділ логістики повідомив про прибуття на митний термінал, а бухгалтерія ЗЕД веде розрахунки після митного очищення товару. Тобто вся необхідна інформація відображається у єдиній базі даних, що значно впливає на оптимізацію та швидкість роботи всіх працівників. Щоб створити дану програму, потрібно залучити досвідчених програмістів, які напишуть код і запустять програму на організації. Написання програми може займати від 1 місяця до 1 року розробки і аналізу функціонування даної програми при різному рівні завантаження. Програмою можна буде користуватись лише тоді, коли вона пройде повністю всі дослідження і випробування. Щоб програма

мала найбільший ефект, потрібно оновити технічно-матеріальну базу із створенням власного серверу, на якому буде знаходитись інформація.

Для того, щоб покращити матеріально-технічну базу основних процесів управління ЗЕД і загальних процесів управління організацією у ТОВ «Лізоформ Медікал» запропоновано покращити існуючу локальну інформаційну мережу на основі створення локальної інформаційної мережі у формі «зірка». Необхідно об'єднати усі структурні підрозділи підприємства, в тому числі і підрозділ ЗЕД у єдину локальну мережу.

Найбільш ефективною буде мережа у виді «зірка» на основі сервера. Її перевага в тому, що:

- сервер забезпечує високопродуктивну обробку запитів клієнтів;
- поломка одного комп'ютера не впливає на роботу всієї мережі;
- існує єдина особа в мережі, що відповідає за адміністрування ресурсів;
- забезпечує обмеження і контроль доступу до мережних ресурсів;
- установлюваний на сервер брандмауер, захищає локальну мережу від доступу через зовнішні канали зв'язку;
- при виході з ладу сервера, мається можливість замкнути мережу в «зірку» без сервера (що правда позначиться на продуктивності мережі) [62].

Для того, щоб зменшити логістичні витрати під час здійснення імпорتنих операцій доцільно буде передивитись заходи щодо транспортування, зберігання продукції та її ваги. Накладні витрати щодо імпорту товарів - це витрати на транспортування товару, його перевантаження та зберігання.

Пропонуємо частково звільнитись від пошуку перевізників і орендувати автомобілі, які будуть покривати потребу в транспортуванні по території України і територією Євросоюзу, тим самим значно скоротивши витрати і знизивши собівартість імпортованої продукції.

Для отримання більшого прибутку від імпорتنих операцій ТОВ «Лізоформ Медікал» слід використовувати виключно прямий імпорт.

Розрахунок витрат на розробку і проведення заходів з автоматизації процесу здійснення імпорتنних операцій наведено у табл.3.6.

Таблиця 3.6

Розрахунок витрат на розробку і проведення заходів з автоматизації процесу здійснення імпорتنних операцій

Найменування оргтехніки	Кількість, шт.	Ціна за од., грн.	Сума, грн.
Сервер	1	10000	10000
Комп'ютер	4	12500	50000
Концентратор	1	1000	1000
Адаптер	1	900	900
Мережна плата	4	250	1000
Мережний кабель	200 м.п.	9	1800
Прокладка і налаштування мережі	1	4000	4000
Канцелярські витрати	1 набір приладів	670	670
Розробка програмного забезпечення	1	100000	100000
Разом:			169370

Загальна вартість впровадження заходів складе 169,37 тис. грн., що і буде становити основу визначення ефективності. Великі результати при визначенні ефективності заходів отримуємо внаслідок великих розмірів діяльності організації, та значного розміру отримання валового доходу за останній аналізований рік [63].

Таким чином, аналізуючи отримані дані відмічаємо, що песимістичний варіант і оптимістичний варіант можуть бути прийняті до уваги і впровадження, оскільки індекс прибутковості більший за одиницю в обох випадках. Загальна вартість впровадження заходів складе 169,37 тис. грн., що і буде становити основу визначення ефективності. Аналізуючи отримані дані відмічаємо, що запропоновані заходи можуть бути прийняті керівництвом до уваги, оскільки їх ефективність є незаперечною, індекс прибутковості в цьому випадку більший за одиницю.

Заходи і витрати для мінімізації логістичних витрат під час здійснення імпорتنних операцій наведено у табл. 3.7.

Аналіз заходів для мінімізації логістичних витрат на ТОВ «Лізоформ Медікал»

Чинники	Кількість	Вартість	Сума	Всього, за рік.
Оренда авто, грн/міс	3	25000	75000	900000
Пальне, л/міс	3000	31,8	95400	1144800
Страховка	3	1000	3000	36000
Заробітна плата	3	20000	60000	720000
Всього				2800800

Провівши аналіз, можемо спостерігати, що в підсумку реалізація даного проекту організації це буде коштувати 2,8 млн. грн.. Ця вартість в себе включає оренда вантажного авто вантажопід'ємністю 20 т., марка Renault Premium 370.19 вартістю 25 000 грн/міс. за 1 авто. Також інші витрати, пов'язані з орендою авто, страхування, оплата пального, заробітна плата водіям.

Щоб краще спостерігати корисність даних проектів на ТОВ «Лізоформ Медікал» спрогнозуємо приблизні показники на кілька років вперед до 2020 року включно. Дані 2017 року беруться фактичні, що присутні на організації зараз, всі наступні роки уже враховують зміни. Також виокремлено 2 окремі графи, вартість транспортування до кордону і вартість транспортування територією України.

Щоб зрозуміти краще вигоду в оренді власного транспорту, пропонується провести аналіз з цінами перевізників, які ТОВ «Лізоформ Медікал» використовує для реалізації перевезень по території України і Євросоюзу. Дані наведені в табл. 3.8.

Аналіз вартості перевізників, які надають свої послуги ТОВ «Лізоформ Медікал»

Перевізник	Країна	Вартість, грн/км	Кількість днів в рейсі
ТНТ Україна	Німеччина	35,26	5
Asstra	Франція	33,74	6
Unitrans LS	Італія	34,37	5
Zammler	Польща	35,92	3

За даними аналізу табл. 3.8, видно скільки організація оплачує перевізнику за кожний кілометр шляху від Києва до країн Європи, з яких здійснюється доставка.

Всі перевізники працюють тільки при умові повного завантаження фури, що передбачає розміщення в 33 палети для розміщення продукції. Ціни указані згідно з умовами відповідних умов при домовленості з ТОВ «Лізоформ Медікал». Дана вартість включає в себе:

- Витрати на пальне;
- Заробітна плата водія;
- Прибуток перевізника.

Щоб уникнути надлишкових затрат перевізника, пропонується саме наш захід по найму власного транспорту і скорочення витрат.

Далі порівняємо значення витрат при залученні перевізника та здійснення доставки власними силами, враховуючи однакові маршрути та їх протяжність для доставки з Німеччини, Франції, Італії, Польщі.

Дані аналізу наведено у табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Аналіз вартості транспортування продукції на ТОВ «Лізоформ Медікал» з урахуванням запропонованих заходів

Країна	Кілометраж	Сума з перевізниками	Сума з власним транспортом
Німеччина	1761	62092,86	40999,90

Франція	2596	87589,04	46021,12
Італія	2357	81010,09	42981,04
Польша	797	28628,24	19137,84

Сума з власним транспортом включає в себе [64]:

- Витрати на пальне;
- Заробітна плата водія;
- Орендна плата авто.

Витрати пального в середньому у 20 т. вантажівки становить 25 л/100 км., тож нам необхідно прорахувати вартість пального в дві сторони.

Заробітна плата водія включає в себе ставка за день 1000 грн помножено на кількість днів в поїзді.

Орендна плата розраховується, як орендна ставка за місяць/кількість днів в місяці і помножено на кількість днів в поїзді.

Як наведено в табл.3.9 компанія ТОВ «Лізоформ Медікал» витрачає значну суму на доставку вантажу з Європи, але якщо підприємство перейде на орендоване авто з найманими водіями, то знайдуться кошти на реалізацію запропонованих покращень, щоб збільшити ефективність працівників.

Для відображення всієї картини аналізу знайдемо абсолютні та відносні відхилення в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Відносні та абсолютні відхилення вартості перевезення між власним транспортом і перевізником ТОВ «Лізоформ Медікал»

Країна	Сума з перевізниками	Сума з власним транспортом	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
Німеччина	62092,86	40999,90	21092,96	-51,45
Франція	87589,04	46021,12	41567,92	-90,32
Італія	81010,09	42981,04	38029,05	-88,48
Польша	28628,24	19137,87	9490,37	-49,59

Отже, перевезення власним автотранспортом, за умови повної фури і відповідності термінам поставки, вигідна. Тому, щоб привести з Польщі готову продукцію скориставшись послугами перевізника ми витрачаємо 28628,24 грн за 1 машину, а власним транспортом – 19137,87, що на 9490,37 менше, ніж у перевізника, що на 49,59 % менше.

По іншим країнам спостерігаємо досить значну вигоду. Витрати на транспортування з Німеччиною скорочуються на 51,45 %, з Італією – 88,48 %, з Францією – 90,32 % вигоди.

Запропоновані методи вдосконалення імпорту базуються на скороченні витрат. За умови зменшення витрат на транспорт, на реалізацію товару спостерігатиметься значне скорочення загальних витрат.

За даними аналізу табл. 3.11 можна зробити висновок про стабільне зростання чистого доходу від реалізації імпортованих товарів та ефекту від імпорту навіть попри зростання контрактної та митної вартості товарів, що зумовлено інфляцією. Коефіцієнт ефективності імпорту протягом прогнозованого періоду складає 1.06 - 1.28 %, його позитивне значення зберігається протягом всього періоду застосування запропонованих шляхів удосконалення.

Таблиця 3.11

**Розрахунок ефективности імпорту за імпортним контрактом з ТОВ
«Дайверсі» протягом 2019-2023 р.р.**

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення, 2019/2023	
						абсолютне	Відносне, %
Контрактна вартість	1024	1777	1696	1800	1556	532	51,95
Митна вартість	3024	3777	3696	3800	3556	532	17,59
Сума митних платежів,	967,7	368,0	1182,7	1216,0	1137,9	170,24	17,59
сума ввізного мита	302,4	377,7	369,6	380	355,6	53,2	17,59
сума ПДВ	665,3	830,9	813,1	836,0	782,3	117,04	17,59
Витрати на транспортування продукції територією України	8	9	10	10,5	11	3	37,50
Витрати, пов'язані з реалізацією імпортової продукції на внутрішньому ринку	6,4	7,6	8,1	8,5	7,5	1,1	17,19
Повна собівартість імпортової продукції	4006,08	4161,6	4896,82	5035	4712,42	706,34	17,63
Чистий дохід від реалізації імпортової продукції на внутрішньому ринку	1089,6	1940	1802	2030	1986	896,4	82,27
Ефект від імпорту	2916,48	2221,6	3094,82	3005	2726,42	-190,06	-6,52
Коефіцієнт ефективності імпорту	1,06	1,09	1,06	1,13	1,28	0,21	19,95

Використовуючи вищенаведені дані можемо зробити відповідні висновки, щодо ефективності втілення в життя заходу. Якщо компанія зменшить витрати на доставці товарів, собівартість знизиться в супровід цьому товар стане більш конкурентоспроможний та вигідний. Проаналізувавши результати досліджень можемо сміливо рекомендувати компанії вводити нововведення та приступати до втілення в життя рекомендовані покращення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За визначення теоретико-методологічних засад організації проведення товарознавчої оцінки мийних засобів технічного призначення виявлено, що основними факторами, які впливають на стан розвитку ринку мийних засобів є: рівень купівельної спроможності споживачів, рівень доходів населення, структура та кон'юнктура ринку роздрібною торгівлі мийними засобами в Україні, доступність каналів просування для підприємств.

Шляхом аналізу ринку виявлено, що сьогодні на українському ринку превають засоби найрізноманітніших видів і форм: універсальні, спеціального призначення, з різними функціональними домішками; порошкоподібні, рідкі, пасто- і гелеподібні; у вигляді гранул, таблеток для

прання нетканих матеріалів. Доведено, що група спеціальних СМЗ найближчими роками значно зміцнить свої позиції, тому що вони за багатьма аспектами перевершують універсальні СМЗ. Було обґрунтовано, що рідкі продукти, завдяки високій мийної здатності за низьких температур, враховуючи тенденцію до зниження температури прання, на мою думку, знайдуть більш широке застосування.

Отже, переваги СМЗ полягають у тому, що вони замінюють жирові мила і не вимагають для свого виготовлення харчових жирів, не утворюють у жорсткій воді нерозчинних солей кальцію і магнію і володіють миючим ефектом навіть у кислому середовищі. Однак синтетичним миючим засобам притаманний і ряд недоліків: не завжди достатня миюча здатність, більш низька піно витривалість, важка біозасвоюваність, викликають сухість шкіри рук при пранні.

Товарознавча оцінка синтетичних мийних засобів здійснюється відповідно до вимог, що встановлені окремими нормативними документами, щоб кожна оцінка якості була проведена за однакових умов та виконувалась за однаковою методикою, а експертна група, яка проводить оцінку, повинна мати узгодженість думок експертів.

Найбільш вагомими показниками це мийна здатність та рівень розкладу наступними є показник концентрації водневих іонів, густина та запах, найменш вагомими показниками для експертів є консистенція та колір.

Законодавчо визначено, що підприємство-виробник повинно гарантувати відповідність якості миючих засобів вимогам технічної документації; кожна партія СМЗ супроводжується документами, що засвідчують якість продукції, що перевіряється в експертами в лабораторних умовах.

Товарознавча оцінка дослідних зразків підтвердила, що органолептичні та фізико-хімічні показники якості всіх досліджених зразків, відповідають вимогам ТУ У 24.5-36257034-008:2011, розроблене

підприємством ТОВ «Лізоформ Медікал» та затвердженим національним органом стандартизації.

Результати виконаних досліджень показали, що всі досліджувані зразки повністю відповідають вимогам щодо упакування та маркування, що встановлені Технічним регламентом мийних засобів та Законом України «Про захист прав споживачів».

Таким чином, під час виконання досліджень, було проаналізовано чинники, що впливають на формування споживчих властивостей та якості СМЗ, до яких відносять: склад синтетичних мийних засобів та технологію їхнього виробництва. Було встановлено, що основними складовими сучасних мийних засобів є: ПАВ, поліфосфати, перборат натрію, карбонат і силікат натрію, біодомішки, нейтральні солі, а також натуральні компоненти (натуральні ПАВ, органічний гліцерин, ефірні олії, цеоліти тощо).

Проведена товарознавча оцінка синтетичних мийних засобів технічного призначення дозволяє зробити висновок про відповідність усіх досліджуваних зразків вимогам ДСТУ 2665–94 та Технічного регламенту мийних засобів.

Проаналізовано особливості проведення імпорту та визначено, що класифікація мийних засобів при імпорті повинна здійснюватися відповідно до текстів найменувань товарних позицій або приміток до розділів та груп. В першу чергу визначається товарна позиція, текстовий опис якої конкретно описує товар. При цьому враховуються примітки до розділів і груп. В межах визначеної товарної позиції послідовно визначається товарна підпозиція, товарна категорія та товарна підкатегорія, текстовий опис яких відповідає товару. Якщо не існує товарної позиції, текстовий опис якої конкретно описує товар, виключно послідовно застосовуються.

Оцінка ефективності імпорту свідчить, що ТОВ «Лізоформ Медікал» збільшило свою частку імпортованої продукції на 29,4 % порівняно з 2013 роком. Отже, менеджер з постачання приймає ключову роль в підприємстві ТОВ «Лізоформ Медікал» в своєчасному та вигідному постачанні мийних

засобів технічного призначення, та несе безпосередньо відповідальність за це.

Шляхи підвищення ефективності імпорту полягають у зменшенні витрат шляхом:

- використання власного транспортного парку;
- оновлення офісної техніки;
- розробки програмного забезпечення;

Оцінено та проаналізовано зміни, що відбудуться після впровадження запропонованих шляхів удосконалення. Якщо компанія зменшить витрати на доставці товарів, собівартість знизиться в супровід цьому товар стане більш конкурентоспроможний та вигідний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Исследование рынка потребительских товаров: Практический мар-кетинг. Вып. 5. — М.: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 2000. — 348с.
2. Писаренко Т. П. Комплексне дослідження ринку синтетичних мийних засобів в Україні/ Писаренко Т. П.//Торгівля і ринок України: темат. зб. наук. пр. з проблем торгівлі.- 200.- Вип.10.- С.282-290.
3. Рынок бытовой химии. «Чисто-чисто-конкретно» 2006//БИЗНЕС. – 2006. — №20 – С. 141-145.
4. Шубин А. А., Лойко Д. П., Писаренко Т. П. Маркетинг синтетических моющих средств / Донецкий гос. ун-т экономики и торговли им. М.Туган-Барановского. — Донецк: ДонГУЭТ, 2006. — 243с.

5. Сборник исследовательских работ: IV Международный конкурс научно-исследовательских и прикладных разработок учащихся Биотоп. – М.: НИИ-Природа – ГБОУ СОШ № 26, 2013. – 54 с.

6. Технічний регламент мийних засобів, затверджений наказом КМ України 20.08.2008, № 717 - Редакція постанови КМ України від 12.06.2013 № 408– Ст..35;

7. Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Загальні технічні вимоги та методи випробування. ДСТУ 2972:2010 – [Чинний від 2010–01–01].– Держспоживстандарт України, 2011. - 11 с.;

8. Санитарные правила и нормы по производству и применению товаров бытовой химии. СанПиН № 6026 В-91 - [действителен от 1991-08-12] –20с.;

9. Засоби мийні синтетичні. Речовини поверхнево-активні і мила. Методи визначення концентрації водневих йонів. ДСТУ 2207.3-93 – [Чинний від 1994–07–01]– Держспоживстандарт України – 15 с.;

10. Засоби мийні синтетичні порошкоподібні. Метод визначення здатності до біологічного розкладання аніонних поверхнево-активних речовин. ДСТУ 2161:2010 – [Чинний від 2010–12–27] № 595.– Держспоживстандарт України- 25 с.

11. Засоби мийні синтетичні. Метод визначення здатності до біологічного розкладання неіоногенних поверхнево-активних речовин. ДСТУ 7282:2012.– [Чинний від 2012–15–20] №550- Держспоживстандарт України.– 4 с.

12. Средства моющие синтетические порошкообразные. Общие технические требования. ГОСТ 25644-96 – [Чинний від 1996–01–01] – М.: Изд-во стандартов – 11 с.;

13. Засоби мийні синтетичні. Терміни та визначення. ДСТУ 3126-95 – [Чинний від 2012–15–20] – Держспоживстандарт України – 15 с.

14. Методические указания по гигиенической оценке товаров бытовой химии», № 6026 В-91;

15. Методические указания по санитарно-гигиеническому контролю за применением чистящих средств для обработки изделий, контактирующих с пищевыми продуктами», №4548-87.

16. Агбаш В.Л., Елизарова В.Ф., Лойко Д.П. Товароведение непродовольственных товаров. — М.: Экономика, 1989. — 495 с.

17. Аграшенков А. В., Блинов Н. М., Гамидуллаев С. Н., Гуринович А. Г., Ломагин Н. А. Таможенное дело: Словарь-справочник / Северо-Западный филиал Ин-та повышения квалификации и переподготовки работников учреждений ГТК РФ / М.М. Шумилов (отв.сост.). — СПб. : Логос-СПб, 2003. — 320с.

18. Айлова Г. Н., Большанов Г. Б., Губайдуллина Н. Х., Полякова Г. И., Потороко И. Ю. Товароведение (краткий курс): Учеб. пособие / Южно-Уральский гос. ун-т. Кафедра «Товароведение и экспертиза потребительских товаров». — Челябинск : Издательство ЮУрГУ, 2000. — 65с.

19. Алексеев Н.Е. Товароведение хозяйственных товаров. — М.: Экономика, 1989.- 268 с.

20. Альбом наочних засобів для практичних занять з курсу «Технічні засоби митного контролю» для денної та заочної форм навчання за фахом 050303 «Товарознавство та експертиза в митній справі» / Київський держ. торговельно- економічний ун-т / Юрій Михайлович Григор'єв (уклад.), Жанна Павлівна Макерова (уклад.). — К., 1998. — 23с.

21. А. П., Ємченко І. В., Троякова А. О. Спецкурс з експертизи товарів (санітарно-епідеміологічна, ветеринарно- санітарна): Завдання та метод. вказівки до індивідуальної контрольної роботи для студ. ф-ту заоч. освіти спец. 7.050302 «Товарознавство та експертиза в митній справі» / Укоопспілка ; Львівська комерційна академія. — Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2005. — 40 с.

22. Батутіна А. П., Ємченко І. В., Троякова А. О. Товарознавча експертиза продовольчих товарів: Навч.-метод. посібник / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. — Л. : Видавництво Львівської комерційної

академії, 2004.

23. Ємченко І. В., Устінова І. І. Митне регулювання ЗЕД (Митні платежі): Навч.-метод. посібник для студ. спец. «Товарознавство і експертиза в митній справі» денної та заочної форми навчання / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. — Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. — 208с.

24. Жук Ю. Т., Жук В. А., Кисляк Н. К., Кушнір М. К., Орлова Н. Я. Теоретичні основи товарознавства: Навч. посіб. для студ. кооп. вищих навч. закладів. — К., 2000. — 336 с.

25. Амбразон А.А. та інш. Поверхнево-активні речовини. Синтез, аналіз, властивості, застосування: Учеб. посібник для вузів. - Л., 1988.

26. Артеменко А.І. Органічна хімія: Підр. для студентів середніх спец. навч. закладів: 2-е вид., виправ. - М., 2001. - С. 484-491.

27. Грусман О.М. Хімічні матеріали, барвники і миючі засоби. - М.,1985. - С.60-64.

28. Дмитрієв С.А. Мила і нові миючі засоби. - М., 1953.

29. Кузьминок М.М., Стрельцов Є.А., Кумачов А.І. Екологія на уроках хімії. - Мн., 1996. - С. 166-170.

30. Ніфантьєв Є.Є., Парамонова Н.Г. Основи прикладної хімії: Учеб. посібник для студ. пед. вузів. - М., 2002.- С. 57-67.

31. Фримантл М. Хімія в дії. У 2-х ч. 4.2: Пер. з англ. - М., 1988. - С. 557-565.

32. Шварц А., Пери Дж. Поверхнево-активні речовини: їх хімія та технічні застосування. - М., 1953

33. Кисляк Н.К., Коломієць Т.М., Кравченко В.М., Сіренко С.О. Товарознавство господарських товарів: Підручник для студ. товарознавчих спец. вищ. навч. закладів / Київський національний торговельно-економічний ун-т. — К. : Книга, 2004. — 448с.

34. Ковалев В.М., Петренко Д.С. Технологія виробництва синтетических моющих средств: Учебное пособие. – М.: Химия, 1992. – 272 с.

35. Мареев Ю. И., Тrepель В. А., Шмелькин А. Ф. Товароведение хозяйственных товаров. — М.: Экономика, 1980. — 274 с
36. Шур А. М. Високомолекулярні сполуки. вид. 2-е, Навчальний посібник для університетів. М., «Вища школа», 1971
37. Гауптман З., Грефе Ю., Ремане Х. Органічна хімія. Пер. с нем./Під.ред.проф. Потапова В.М. — М., Хімія, 1979. — 832 с., іл.
38. Ніфанов Э.Е., Парамонова Н.Г. Основы прикладной химии: Навч. посібник для студентів пед. Вузов. — М.: Гуманіт. вид. центр ВЛАДОС, 2002. — 144с.
39. Raika A., O.P. Pietilainen, S. Rekolainen, P. Kauppila, H. Pitkanen, J. Niemi, A. Raateland, J. Vuorenmaa. 2003. Trends of phosphorus, nitrogen, and chlorophyll a concentrations in Finnish rivers and lakes in 1975-2000. The Science of the Total Environment 310:47-59.
40. Хомченко Г.П. Химия для поступающих в вузы. — М.: Высшая школа, 1994. — 447 с.
41. Ченцов Ю. С. Введение в клеточную биологию: Учебник для вузов (вид. 4). Москва: ИКЦ «Академкнига», 2004. — 495 с.
42. Осика С. Г. Універсальні міжнародно-правові засади регулювання демпінгового імпорту / Інститут законодавства Верховної Ради України; Академія правових наук України. — К. : Благодійна організація «Центр дослідження СОТ, розвитку торгового права і практики», 2005. — 251с.
43. Скоробогатов Н. А. Современные стиральные машины и моющие средства. — СПб. : БХВ-Петербург, 2001. — 240с.
44. Товарознавство непродовольчих товарів: Навч. посібник для самостійної роботи студ. товарознавчо-комерційного профілю вищих навч. закл. / Укоопспілка; Львівська комерційна академія / І.С. Полікарпов (уклад.). — Л., 2001. — Ч. 3 : Товари господарського призначення. — 176с.
45. Товарознавство непродовольчих товарів: Опорний конспект лекцій / Укоопспілка; Львівська комерційна академія / І.С. Полікарпов

(уклад.). — Л.: Видавництво ЛКА, 2002. Ч. 3 : Товари господарського призначення. — 128с.

46. Товарознавство. Терміни та визначення. — Введ. 2001.01.01.-
Офіц. вид. — К.: Держстандарт України, 2000. — 24 с.

47. Шевчук І. М. Міжнародні розрахунки і валютні операції: Навч.-
метод. посібник / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. — Л. :
Видавництво Львівської комерційної академії, 2004. — 148с.

48. Лисовицкая О.В., Терехова В.А Фитотестирование: основные
подходы, проблемы лабораторного метода и современные решения.

49. Биотестирование почв: подходы и проблемы. 2011 г. В. А.
Терехова; Институт проблем экологии и эволюции им. А.Н. Северцова РАН;
Факультет почвоведения МГУ им. М.В. Ломоносова

50. Поверхностные явления и поверхностно-активны з вещества.
Справочник, под ред. А. А. Абрамзона, Е. Д. Щукина, Л., 1984, с. 302-34;

51. Крымская И. Г. Гигиена и основы экологии человека. Изд-во:
Феникс. - 2009. - 242с.

52. Николаев С. М.. Экология и здоровье /ТПУ; СО РАН; Институт
геологии и минералогии; под ред. Л. П. Рихванова. - Томск; Новосибирск:
Изд-во ТПУ, 2008.

53. Пивоваров Ю.П. Гигиена и основы экологии человека. /
Пивоваров Ю.П. , Королик В.В., Зиневич Л.С. М.: Изд. центр «Академия». –
2008. – 528.

54. АртеменкоА. И. Удивительный мир органической химии. М,
2004.

55. Гроссе Э., Вайсмантель Х. Химия для любознательных. Л.,
Химия. Ленинградское отделение. 1987.

56. Степин Б. Д., Аликберова Л. Ю., Рукк Н. С. Домашняя химия.
Химия в быту и на каждый день. М, 2001. 17) Химическая энциклопедия (под
ред. Кнунянца И.Л.) .М, Большая российская энциклопедия. 1992 18) Цветков
Л.А. Эксперимент по органической химии. М., Просвещение.

57. Raika A., O.P. Pietilainen, S. Rekolainen, P. Kauppila, H. Pitkanen, J. Niemi, A. Raateland, J. Vuorenmaa. 2003. Trends of phosphorus, nitrogen, and chlorophyll a concentrations in Finnish rivers and lakes in 1975-2000. *The Science of the Total Environment* 310:47-59.

58. Андрійчук В. М., Аргунов В. А., Березний Є. М., Бичков В. В., Болізок Л. В. *Основи митної справи в Україні: Навч. посіб.* / П.В. Пашко (ред.). — К. : Знання, 2004. — 732с.

59. Андрійчук В. М., Белоус Н. А., Бережнюк І. Г., Березний Є. М., Берьозкін І. В. *Коментар до Митного кодексу України: Із практики митної справи / Державна митна служба України / П.В. Пашко (ред.), М.М. Каленський (ред.).* — К. : Юстініан, 2004. — 723с.

60. Баширов И. Х. *Введение в таможенное дело: Учеб. пособие / Донецкий гос. ун-т экономики и торговли им. М.Туган-Барановского. Кафедра маркетинга и коммерческого дела.* — Донецк, 2004. — 214с.

61. Бровкова Е.Г., Продиус И.П. *Внешнеэкономическая деятельность* — К.: Сирии, 2003. — 196 с.

62. *Внешнеэкономическая деятельность предприятия: Учебник для вузов*

63. Баширов И. Х., Алышев А. Н. *Таможенное дело: Учебное пособие / Донецкий гос. ун-т экономики и торговли им. М.И.Туган-Барановского.* — Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2004. — 268с.

64. Береславська О. І., Наконечний О. М., Пясецька М. Г., Боришкевич О. В., Гордон В. Б. *Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посіб.* / Київський національний економічний ун-т; Українська фінансово-банківська школа при КНЕУ / М.І. Савлук (ред.). — К. : Видавництво КНЕУ, 2002. — 390с. / Л.Е. Стровский, С.К. Казанцев, Е.А. Паршина и др.; Под ред. проф. Л.Е. Стровского. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ, 2003. — 823 с.

65. Грачев Ю.Н. *Внешнеэкономическая деятельность. Организация и техника внешнеторговых операций. Учебно-практическое пособие.* — М.:

ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 2003. — 544 с.

66. Грек Г., Негода А., Бондарева Е., Самарченко Е. Практическое применение Правил Инкотермс в Украине и во внешнеэкономической деятельности: юридические, налоговые и бухгалтерские особенности / Центр юридического и бухгалтерского сервиса «Аверс». — Д. : Издательский Дом «Владимир Дудник», 2001. — 188с.

67. Дегтярева О.И., Поляка Т.Н., Саркисов С.В. Внешнеэкономическая деятельность: Учеб. пособие. — 2-е изд. — М.: Дело, 2003. — 320 с.

68. Дроздова Г. М. Менеджмент внешнеэкономической деятельности предприятия: Учеб.пособие / Донецкая гос. академия управления. — Донецк : ДонГАУ, 2001. — 154с.

69. Дудчак В. І, Мартинюк О. В. Митна справа: Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т. — К. : Вид-во КНЕУ, 2002. — 310с.

70. Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна -> СОТ -> ЄС): Посібник / Державна митна служба України; Українська академія зовнішньої торгівлі. — О. : ПЛАСКЕ ЗАТ, 2005. — 224с.

71. Ємченко І. В., Троякова А. О., Батутіна А. П., Барна М. Ю. Експертиза в митній справі та міжнародній торгівлі: Навч.-метод. посіб. для студ. спец. 7.050302 і 8.050302 «Товарознавство та експертиза в митній справі» денної та заоч. форм навч. / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. — Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. — 132с.

72. Зельніченко О. І., Михайлов В. І., Тихонова Н. П. Митна справа: Підручник для студ. вищих навч. закл. / Київський держ. торговельно-економічний ун-т. — К., 2000. — 190с.

73. Зеркалов Д. В. Митна справа: Словник-довідник / Транспортна академія України. — К. : Основа, 2002. — 128с.

74. Зовнішньоекономічна діяльність та митна справа: Зб.

нормат.актів:Станом на 1 січня 2004р. / Микола Ілліч Камлик (упоряд.) — К. : Атіка, 2004. — 680с.

75. Импорт товаров: Оформление паспорта сделки. Валютное регулирование и контроль. Учет НДС и акцизов / Е. А. Черноиванова (ред.), И. А. Лебедева (авт.-сост.). — М. : Филинь, 1996. — 120с.

76. Кабмин запретит бытовую химию с фосфатами [Электронный ресурс]. Матеріали інформаційно-аналітичного порталу Inpress.ua. – Режим доступу: <http://inpress.ua/ru/society/11599-kabmin-zapretit-bytovuyu-khimiyu-s-fosfatami>

77. Сучасні особливості регламентації безпечного застосування синтетичних мийних засобів в країнах Євросоюзу та в Україні. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://protox.medved.kiev.ua/index.php/ua/issues/2011/item/70-modern-features-of-regulation-of-the-safe-use-of-detergents-in-the-european-union-customs-union-and-ukraine>.

78. Фосфаты и фосфатные смеси. [Электронный ресурс]. Матеріали сайту ООО «Норд Пласт». – Режим доступу: <http://www.nordspb.ru/fosfats>.

ДОДАТКИ